

IV. ARAŞTIRMA BULGULARI

Bu araştırmanın verileri, gelişmişlik derecesine göre kümelenmiş illerden üçer il seçilerek toplam 15 ilde uygulanan anketlerle toplanmıştır (anket uygulanamayan bir fakülte yerine 1 (Vinci ilde de öğretim elemanı anketi uygulanmıştır). Anketler, 1.328 lise son sınıf öğrencisine (öğrenci), 20< I öğretmene, 995 eğitim/mesleki teknik eğitim fakültesi öğrencisine (öğretmen adayı) ve öğretmen yetiştiren kurumlarda çalışan 314 öğretim elemanına uygulanmıştır. Anket sorularına verilen yanıtların önemli bir bölümü aşağıda özetlenmektedir. İlgili soruya yanıt vermeyenler önemli boyutlara ulaştığında çizelgelere yansıtılmış, önemsiz düzeylerdeki ise çizelgelere yansıtılmamıştır.

Örneklemin Nüfusbilim Özellikleri

Cinsiyet Yaş ve Medeni Durum

Örnekleme giren öğrencilerin yüzde 54'ti, öğretmenlerin yüzde 6Ü'ü ve öğretim elemanlarının ise yüzde 7.5'i (çoğunluğu) erkektir (Çizelge 8). Öğretmen adayları içinde¹ ise kadınlar çoğunluklardır

Çizelge 8. Deneklerin Statüsü ve Cinsiyet Dağılımı

Cinsiyet	Öğrenci		Öğretmen		Öğretmen Adayı		Öğretim Hem	
	1	%	1	%	1	%	1	%
Kadın	610	40	842	40	495	52	75	24
Erkek	714	34	1246	60	450	48	235	76
Toplamı	1 324		2088		951		310	

Lise öğrencilerinin yüzde 93'ü beklenen yaş kümesi içinde olup yalnızca yüzde 4'ünün yaşı, normal okul yaşının üstünde görünmektedir (Çizelge 9). Öğretmenlerin yüzde 5'i yeni mezun öğretmenler olup diğer yüzde beşi de 50 yaşın üzerinde olan öğretmenlerdir. Öğretmen adaylarının yüzde 83'ü beklenen yaş kümesi içinde olan öğrencilerdir. Öğretim elemanlarının içindede araştırma görevliliğine yeni başlamış olanlar yüzde 3'ü bulurken, 5ü yaşın üstündeki öğretim elemanları ise yüzde 15'e çıkmaktadır. Kıdemli elemanlar öğretmenlikte kalmasalar da, kıdemli öğretim elemanları sistemde kalmaya devam etmektedir.

Çizelge 9. Deneklerin Statüsü ve Yaş Dağılımı

Yaş Kümesi	Öğrenci		Öğretmen		Öğretmen Ad		Öğretim Elem	
	1	%	f	%	f	%	f	%
-19	1237	93			58	6	-	
20-24	51	4	118	5	790	83	11	4
25-29		-	455	22	79	8	61	19
30-39			809	39	6	1	117	37
40-49			541	26	-	-	69	22
50+			107	5	-	-	102	15
Belirtmemiş	41	3	01	3	23	2	9	3

Öğretmen ve öğretim elemanlarının evlilik durumu ile sahip oldukları çocuk sayıları paralellik göstermektedir (Çizelge 10). Evli olanların oranı öğretmenler içinde yüzde 72 ve öğretim elemanları içindede yüzde 74 kadardır. Öğretmenlerle öğretim elemanlarının dörtte bir kadarı çocuk sahibi değildir; yaklaşık olarak beşte biri tek, beşte ikisi ise iki-üç çocukludur.

Çizelge 10. Öğretmen ve Öğretim Elemanlarının Kimi Kişisel Özellikler

Kişisel Özellikler	Öğretmen		Öğretim Elemanı	
	f	%	f	%
Medeni Durum				
Evlü	1493	72	229	74
Bekar	583	28	82	26
Çocuk Sayısı				
Çocuk Yok	346	26	83	26
1	471	23	64	20
2-3	760	36	126	40
4-5	63	3	12	4
Çok Çocuk	5	0,2	1	0,3
Befriilmemiş	246	12	28	9

Öğrenim Durumu

Örnekleme giren öğrencilerin yüzde 30'u genel liselerde, yüzde 21'i öğretmen liselerinde, yüzde 19'u mesleki teknik liselerde, yüzde 10'u özel liselerde, yüzde 8'i Anadolu liselerinde ve bir diğer yüzde 8'i ise imam hatip liselerinde okumaktadır (Çizelge 11). Öğretmenler de bitirdikleri lise türüne göre en çok (%62) genel liselerden gelmekte, bunu mesleki teknik liseler (%18), öğretmen liseleri (%11) ve imam hatip liseleri (% 5,3) izlemektedir. Fakülte öğrencileri arasında da genel liselerden gelenler çoğunluktadır (%63) ve ikinci sırayı öğretmen liseli almaktadır (M,12). Öğretim elemanları da çoğunlukla genel liselerden gelmekte (>7), meslek liseli yüzde 16'ya ve öğretmen lisesinden gelenler ise yüzde 6'ya düşmektedir.

Çizelge 11. Öğrencilerin Okuduğu Diğerlerinin Bitirdiği Lise Türü

Lise Türü	Öğrenci		Öğretmen		Öğretmen Adayı		Öğretim Elemanı	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Genel Lise	395	30	1275	62	597	63	210	67
Fen L.	34	4	2	0,1	22	2	2	1
Anadolu L.	109	8	39	2	58	6	12	4
Öğretmen L.	235	18	195	9	92	10	15	5
A. Öğretmen L.	45	3	39	2	15	2	3	1
İmam Hatip L.	15	1	109	5	6	1	11	4
A. İmam Hatip L.	88	7	6	0,3	7	1	-	-
Mesleki/ Teknik L.	195	15	331	16	56	6	48	15
A. Mes./Teknik L.	58	4	36	2	23	2	3	1
Yab. Dilde Özel Lise	61	5	13	0,5	48	5	2	1
Özel Lise	70	5	17	1	6	1	3	1
Dışardan Bitime	-	-	3	0,1	12	1	-	-

Öğretmenler, öğretmen adayları ve öğretim elemanları, bitirdikleri liselerin bulunduğu metropol kentler, sahil, doğu-güneydoğu ve iç Anadolu kentleri olarak ben/er dağılım göstermektedir (Çizelge 12). Bitirilen lisenin bulunduğu yöre ile bitirilen yüksekokulun bulunduğu yöre açısından ilginç bir durum ortaya çıkmaktadır. Liseyi doğu-güneydoğu kentlerinde bitiren öğretmenlerin, genelde yükseköğretimi de bu kentlerde okuduğu; sahil ve iç Anadolu kentlerinde lise bitirenlerin bir bölümünün metropol kentlerdeki yükseköğretim kurumlarına devam etmiş oldukları görülmektedir. Öğretmen adayları içinde ise, sahil kentlerinde ve iç Anadolu'da lise bitirenlerin önemli bir bölümü yükseköğretim için doğu-güneydoğuya gitmiştir. Öğretim elemanları içinde de, sahil ve iç Anadolu kentlerinde lise bitirenlerin yarısından çoğu yükseköğretim için metropollere gittiği anlaşılmaktadır.

Çizelge 12. Bitirilen Lise ve Okunulan Yüksekokulun Bulunduğu Koniler (%)

Okulun Yeri	Öğretmen		Öğretmen Adayı		Öğretim Elemanı	
	1 ise	Yüks	1 ise	Yüks	1 ise	Yüks
Metropol Kentler	29,6	41	28	28	28	49
Sahil Kentleri	17	11	21	16	19	6
Doğu-Cüneydoğu Kent	24,6	26	26	33	28	31
iç Anadolu Kentleri	27,5	20,5	24,5	21,5	24	12
Belirtmemiş	1,3	1,5	0,5	1,5	1	2

Örneklemin yaşadığı illerin gelişmişlik düzeyine bakıldığında, öğrenci, ve öğretmen dağılımının gerçek duruma yakın bir dağılım gösterdiği görülmektedir (Çizelge 13). Öğretmen adayları ile öğretim elemanlarının daha çok 3. derece illerden gelmesinin nedeni, örnekleme giren ve 1. derece illerden seçilen dört eğitim fakültesinde anket uygulaması gerçekleştirilememiştir. Bu fakültelerden biri yerine, o fakülteye yakın bir yöredeki fakültede anket uygulanmış, ancak o fakülte gelişmişlik derecesi 3. olan bir ilde okluğundan örneklem sayıları buna göre oluşmuştur.

Çizelge 13. Örneklemin Seçtiği illerin Gelişmişlik Derecesine Göre Dağılımı

Gelişmişlik Dü/evi	Öğrenci		Öğretmen		Öğretmen Adayı		Öğretim Elemanı	
	f	%	f	%	f	%	f	%
1. Derece	378	28,7	520	25	163	17	39	12
2. Derece	302	22,7	437	21	146	15	46	15
3. Derece	333	25	473	22	394	41	122	39
4. Derece	214	16	412	20	149	16	61	19
5. Derece	101	7,6	249	12	103	11	46	15

Öğretmenlik Tercih

Örnekleme girenler, öğretmenlik alanına göre geniş bir dağılım göstermektedirler. Öğretmenlerin yüzde 27'si ve öğretim elemanlarının yüzde 19'u sınıf öğretmenliği alanında çalışmakta, öğretmen adaylarının yüzde 16'sı da bu alanda okumaktadır (Çizelge 14). Bunları fen bilimleri, yabancı diller, sosyal bilimler ve Türkçe/edebiyat alanları izlemektedir. Öğretmen adayları ve öğretim elemanları alt alanlarını diğer seçeneğinde belirtmişlerdir.

Çizelge 14. Öğretmen Öğretmen-Adayı ve Öğretim Elemanlarının Öğretmenlik Alanları

Öğretmenlik Alanı	Öğretmen		Öğretmen Adayı		Öğretim Elemanı	
	f	%	f	%	f	%
Okulöncesi Eğil.	57	3	54	5,7	5	1
Sınıf Öğretmeni	571	27	152	15,9	19	6
Rehber Öğretmen	68	1	55	5,8	10	3
Türkçe/Edebiyat	210	10	84	8,8	27	9
Yabancı Diller	176	8	69	7,2	36	11
Sosyal Bilimler	224	11	129	13,4	32	10
Din Ahlak Bilgisi	61	3	-	-	4	1
Güzel Sanatlar	60	3	2	0,2	5	1
Fen/Mal/ Bilgisayar	412	20	229	24	47	15
K. Mesleki/Teknik	33	2	38	4	5	2
E. Mesleki/Teknik	113	5	69	7,2	13	4
Ticaret/Turizm	28	1	-	-	-	-
Beden Eğitimi	45	2	-	-	-	-
Diğer	-	-	62	6,5	26	8
Belirtmemiş	33	2	12	1,3	89	27

Öğretmen adaylarının yüzde 57'sinin aile üyeleri arasında öğretmen olanlar vardır (Çizelge 15). Yakın akrabaları içinde öğretmen olan öğretmenler yüzde 64'ü ve öğretim elemanları ise yüzde 73'ü bulmaktadır. Yakın akrabaları arasında öğretmen olan eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmen ve öğretim elemanına göre azlığı, belki de, öğrenciler üzerinde aile etkisinin giderek azaldığına bir işarettir.

Çizelge 15. Yakın Akrabaları içinde Öğretmen Olanlar

Ailedeki Eğitimci	Öğrenci		Öğretmen		Öğretmen Ad		Öğretim Elem.	
	f	%	f	%	f	%	f	%
B.anne-B.baba	19	1	27	1	27	3	3	1
Anne-Baba	135	10	152	7	117	12	28	9
Kardeş	118	9	353	17	138	15	55	18
Amca Dayı Hala	262	20	234	11	189	20	25	8
EŞ	-	-	240	12	5	1	55	18
Çocuk	-	-	34	2	-	-	8	3
Birden Fazla	54	4	292	13	67	7	56	18
Yok	740	56	759	36	412	43	84	27

Lise son sınıf öğrencilerinin yüzde 31 kadarı üniversiteye girişte öğretmenlik alanlarından hiç birine başvurmayacağını düşünmektedir (Çizelge 16). Öğretmenlik mesleğini kendilerine en uygun bir meslek olarak gören öğrenciler yüzde 35'i, öğretmenler yüzde 42'yi ve öğretmen adayları ise yüzde 48'i bulmaktadır. Ailenin yönlendirmesiyle öğretmen olmayı düşünen gençlerin oranı (% 3, öğretmen olmayı düşünenlerin yüzde 5'i), aile yönlendirmesiyle öğretmenliği seçen öğretmenlerin (%9) ve öğretmen adaylarının (%12) oranından daha azdır. Belki de aile yönlendirmesi giderek azalmaktadır. Gençlerin yüzde 8'i ise herhalde öğretmenlik alanına başvurup vurmama konusunda pek karar verememiş durumdadır. Gençlerin yüzde 8'i ÖSS sonuçlarına göre bir öğretmenlik alanına girebilirim derken, öğretmenlerin yüzde 24'ü ile öğretmen adaylarının yüzde 25'inin ÖSS sonuçlarına göre bir öğretmenlik alanını seçtikleri anlaşılmaktadır. Öğrencilerin yüzde 5'i, öğretmenliği rahat bir meslek, onurlu bir meslek olarak gördükleri ve öğretmenliği sevdikleri gibi nedenlerle bu mesleği tercih ettiklerini belirtmiştir. Öğretmenlerin yüzde 3'ü ise, diğer neden olarak devlet garantisi olduğu ve başka şansı olmadığı gibi nedenleri göstermiştir. Öğretmen adaylarının yüzde biri, başka bir mesleği yapamayacağı, garantili bir meslek, ek puan alma gibi nedenleri belirtmiştir.

Çizelge 16. Öğretmenlik Mesleğini Seçme Nedeni

Seçim Nedeni	Öğrenci		Öğretmen		Öğretmen Ad	
	f	%	f	%	f	%
Seçmeyi Düşünmüyor	407	31	-	-	-	-
Uygun Buluyor	462	35	870	42	454	48
Aile Yönlendirmesi	42	3	185	9	119	12
Öğretmen Etkisi	120	9	283	13	42	4
Rehberlik Servisi Etkisi	15	1	30	1	39	5
Giriş Puanına Göre	105	8	498	24	238	25
Diğer	72	5	163	8	46	5
Belirtmemiş	105	8	62	3	13	1

Lise son sınıf öğrencileri, bir önceki soruda yüzde 31 düzeyinde öğretmenlik mesleğini seçemeyeceğini belirtmişken, "öğretmenlik mesleğini kaçınıcı sırada seçmeyi düşünüyorsunuz" sorusunu yanıtlama aşamasında, öğretmenlik mesleğini seçmeyi düşünmediğini belirtenler yüzde 26'ya düşmüştür (Çizelge 17). Bu durum belki de, ÖSS sonuçları açıklandığında öğretmenlik mesleğini seçmeyenlerin oranının daha da azalacağına bir işarettir. Öğrencilerin yüzde 48'i öğretmenlik mesleğini ilk üç tercih olarak seçeceğini belirtirken, öğretmen adaylarının yüzde 57'sinin ilk üç sırada tercih ettikleri bir öğretmenlik alanına girdikleri anlaşılmaktadır.

Çizelge 17. Öğretmenlik Mesleğinin Tercih Edilme Sırası

Tercih Sırası	Öğrenci		Öğretmen Adayı	
	f	%	f	%
Seçmeyi Düşünmüyor	347	26	-	-
1-3	619	48	545	57
4-6	203	15	176	18
7-10	70	5	103	11
11 ve Sonrası	58	4	113	12
Belirtmemiş	31	2	18	2

Üniversite sınavına girecek öğrencilerin yüzde 1 Tinin herhangi bir hazırlık yapmadığı, öğretmenlerin yüzde 12'si ile öğretmen adaylarının yüzde 7'sinin de ÖSS'ye bir hazırlık yapmadan girdiği görülmektedir (Çizelge 18). Öğrencilerin yüzde 44'ü bir dershaneye giderek ÖSS'ye hazırlanırken, dershaneye gitmiş öğretmenlerin yüzde 36'yı ve öğretmen adaylarının da yüzde 68'i bulunduğu anlaşılmaktadır. Öğretmenlerin yüzde 47'si ve öğretmen adaylarının da yüzde 20'si kendi başına ÖSS'ye hazırlanmışken, bu oran öğrenciler arasında yüzde 30 dolayındadır.

Çizelge 18. Üniversite Sınavına Hazırlanma

Hazırlık Yöntemi	Öğrenci		Öğretmen		Öğretmen Adayı	
	f	%	f	%	f	%
1 Hazırlık Yapılmadı	151	11	244	12	63	7
Kendi Basına	395	30	987	47	192	20
Özel Ders	15	1	19	1	13	1
Dershane	588	44	754	36	049	68
Özel Ders+Dershane	77	6	45	2	34	4
Belirtmemiş	102	8	42	2	-	-

Öğrencinin en çok girmek istediği yükseköğretim kurumu ile öğretmenlik alanı Çizelge 19'da verilmektedir. Öğrencilerin yüzde 28'i eğitim fakültelerinde, yüzde 17'si mühendislik alanlarında, yüzde 12'si hukuk/siyasal bilgiler alanında ve yüzde 6'sı da (icaret/turizm alanında okumak istemektedir. Ziraat, orman, ilahiyat ve güzel sanatlar pek tutulan alanlar değildir. Öğretmenlik alanlarında da gözde olan mesleklerin başında fen/ matematik/ bilgisayar (%18), Türkçe/edebiyat (%11), sınıflar öğretmeni (%8), yabancı dil (%8) gibi öğretmenlik alanları gelmektedir. Öğretmenlik alanlarında da özel eğitim, din ve ahlak bilgisi ile güzel sanatlar en az tercih edilen alanlardır.

Çizelge 19. Öğrencilerin Yükseköğretim ve Öğretmenlik Mesleği Tercihleri

Yükseköğretim	f	%	Öğretmenlik Mesleği	f	%
Eğitim fakültesi	366	28	Seçmeyecek	326	5
Ten Eaküllesi	49	4	Okulöncesi	33	3
Edebiyat Fak.	66	5	Sınıf Öğretmeni	99	8
İdari Bilimler Eak.	28	2	Rehber Öğretmen	66	5
Ziraat-Orman Eak.	7	1	Türkçe/Edabiyat	146	11
Sağlık Bilimleri	46	3	Yabancı Dil	105	8
İlahiyat Fak.	25	2	Sosyal Alanlar	34	3
Mühendis/Mimarlık	232	17	Din/Ahlak Bil.	16	1
Güzel Sanatlar	25	2	Fen/Mat/Bilgisayar	243	18
Elukuk/Siv. Bil. Eak.	158	12	Güzel Sanatlar	14	1
Beden Eğitimi/Spor	59	4	K.Mesleki/Tek	24	2
Ticaret/rurizm	78	6	E.Mesleki/Eek	69	5
Diğer	150	11	Beden Eğitimi	66	5
			Ticaret/Turizm	26	2
			Özel Eğitim	4	0,3
Belirtmemiş	39	3	Belirtmemiş	57	4

Öğretmenlik Kaynağı

Çeşitli kaynaklardan gelen öğretmenlerin yüzde 61'i öğretmen yetiştiren kurumlarda (eğitim fakültesi, eğitim enstitüsü ve eğitim yüksekokulu) yetişmişken bu oran öğretim elemanlarının arasında yüzde 51 kadardır (Çizelge 20). Öğretmenlerin yüzde 22'si ve öğretim elemanlarının ise yüzde 31'i fen-edebiyat fakültelerinde eğitim görmüştür. "Diğer" seçeneğinde ise teknik eğitim fakültesi ve bitirilen alt alanları yazanlar vardır.

Çizelge 20. Öğretmen ve Öğretim Elemanlarının Bitirdiği Yükseköğretim Kurumu

Mezuniyet Alanı	Öğretmen		Öğretim Elemanı	
	f	%	f	%
Eğitim Yüksekokulu	150	7	1	0,3
Eğitim Enstitüsü	257	12	10	3
Eğitim Fakültesi	872	42	151	48
Fen Fakültesi	206	10	42	13
Edebiyat Fakültesi	248	12	56	18
idari Bilimler Fak.	24	1	1	0,3
Ziraat-Orman Fak.	26	1	-	-
Sağlık Bilimleri	2	0,1	-	-
ilahiyat Fak.	53	3	4	1
Mühendislik/Mimarlık	39	2	14	5
Güzel Sanatlar	22	1	2	0,6
Hukuk/Siyasal Bil. Fak.	2	0,1	-	-
Beden Eğitimi ve Spor	28	1	-	-
Ticaret/Turizm	12	1	1	0,3
Diğer	116	6	18	6
Belirtmemiş	34	2	14	5

Öğretmen olarak çalışanların yüzde 37 kadarı bir öğretmen yetiştiren kurumdan mezun olmamıştır. Bunlar içinde sertifika almış olanlar yüzde 78,3'ü bulmakta, yüzde 6,2'si sertifika almadım demekte ve 15,4'ü de yanıtlanamayı yeğlemektedir (Çizelge 21). Öğretim elemanlarının içinde ise, öğretmen yetiştiren bir kurumdan mezun olmayanlar ile öğretmenlik sertifikası almamış olanlar öğretmenlere göre (oransal olarak) daha çoktur.

Çizelge 21. Öğretmen Olarak Yetişmemişlerin Sertifika Durumu

Sertifika	Öğretmen		Öğretim Elemanı	
	f	%	f	%
Var	599	78,4	78	51,3
Yok	48	6,2	33	21,7
Belirsiz	118	15,4	41	27
Toplam	765	100	152	100

Örnekleme giren öğretmenlerin yüzde 44'ü ilköğretimde, yüzde 29'u genel (%14 lise, %8 Anadolu öğretmen, %5 Anadolu, %2 fen) ve yüzde 14,6'sı da meslek (%9 mesleki teknik, %3,6 imam hatip, %2 ticaret turizm) liselerinde, yüzde 7,4 bakanlığın il/ilçe teşkilatlarında ve yüzde 3'ü de özel okullarda çalışmaktadır (Çizelge 22). Yüzde 87'si kadrolu olan öğretmenlerin, yüzde 8 kadarı okul müdürlüğü ya da müdür yardımcılığı görevlerini yürütmekte, yüzde 3'ü ücretli öğretmen olarak çalışmakta ve yüzde 1,4'ü ise teşkilatta yönetici-uzman olarak görev yapmaktadır.

Çizelge 22. Öğretmenlerin Çalıştığı Yerler ve Yaptığı Görevler

Kurum Türü	f	%	Görev Türü	f	%
Teşkilat	147	7,4	Yönetici-uzman	29	1,4
Okulöncesi Eğitim	36	2	Okul Müdürü	55	2,6
İlköğretim	927	44	Müdür Yardımcısı	105	5
Genel Lise	584	29	Kadrolu Öğretmen	1814	87
Mesleki Liseler	309	14,6	Ücretli Öğretmen	63	3
Özel Liseler	58	3	Belirsiz	25	1

Hizmetiçi Eğitim

Öğretmenlerin yüzde 66'sı, öğretmen olma sürecinde yaptıkları stajı yetersiz bulmaktadır (Çizelge 23). Stajı yeterli bulan öğretmenler dörtte bir dolayındadır. Örneklemeye giren öğretmenlerin yüzde 30'u beş yıllık öğretmen olup, beşte bir kadarı da çalışma süreleri 20 yılın üstünde olan kıdemli öğretmenlerdir. Öğretmenlerin yüzde 12'si alanlarındaki yeni gelişmeleri ve bilgileri izleyemediklerini belirtirken, izlemeye çalışanlar yüzde 65'i ve yakından izleyebildiğini söyleyenler ise yüzde 23'ü bulmaktadır.

Çizelge 23. Öğretmenlerin Staj Deneyim ve Yeni Bilgiler İzleme Durumu

Stajın Etkisi	f	%	Deneyim Sür	f	%	Yeni Bilgi İzleme	f	%
Yetersiz	546	26	1-5	628	30	Hiç İzleyemiyor	54	3
Çok Yetersiz	837	40	6-10	522	25	İzleyemiyor	161	8
Kararsız	76	3	11-15	297	14	Kararsız	23	1
Yeterli	472	23	16-20	206	10	izlemeye çalış.	134	65
Çok yeterli	96	5	20+	402	19		6	
Yanıt Yok	64	3	Yanıt Yok	36	2	Yakından izliyor	486	23

Öğretmenlerin yarısı hizmetiçi etkinliklere zorunlu oldukları için katıldıklarını belirtirken, yüzde 22'si bu konuda bir bilgi vermemişlerdir. Öğretmenlerin katıldıkları hizmetiçi eğitimlerle ilgili bilgiler Çizelge 24'de özetlenmektedir. Hizmetiçi eğitim etkinliklerine son beş yılda hiç katılmayan öğretmenler yüzde 22'yi bulurken, yüzde 41'i bir kez, yüzde 8'i ise en az altı kez katılmışlardır. Öğretmenlerin katıldıkları hizmetiçi eğitim konularının başında alan bilgisi eğitimi (% 37), formasyon eğitimi (> 36), yönetimle ilgili (% 12) konular gelmektedir. Diğer seçeneğine giren etkinlikler de toplam kalite yönetimi, halk oyunları, bilgisayar, İngilizce ve kooperatifçilik gibi konulardır. Bu etkinlikleri, etkinliğe katılanların yüzde 36'sı yararsız bulurken yüzde 46'sı yararlı ve yüzde 10'u ise çok yararlı bulmaktadır.

Çizelge 24. Öğretmenlerin (-hizmetiçi Eğitim) Deneyimleri

Katıldığı H E	f	%	H E Konusu	f	%	H E Yararı	f	%
Yok	456	22	Alanla ilgili	596	37	Hiç Yok	142	9
1-2	865	41	Formasyon	170	36	Yararsız	457	27
3-5	553	26	Yönetim	197	12	Belli Değil	139	8
6 +	160	8	Diğer	228	15	Yararlı	769	46
Yanıt Yok	57	3				Çok Yararlı	158	10

2.091 öğretmen içinde -1.578 öğretmen (%75) en az bir hizmetiçi etkinliğine katıldığını belirtmişken, katıldıkları programın yararlı olmayan yönleri konusunda yalnız 855 öğretmen yanıt vermiştir. Yanıt verenlere göre hizmetiçi eğitimi programlarının en yararsız yanı bu etkinlikte yer alan eğitimcilerin yetersizliği (%32) (Çizelge 25). Bunu etkinliklerin kuramsal oluşu (%27), katılımcıların ilgisizliği (% 17) ve işlenen konuların içeriği (% 13) izlemektedir. Yüzde 11'i ise etkinlik zamanı, sürenin kısıtlı oluşu ve şekilciliğin öne çıktığı gibi nedenlerle yararsız bulmaktadır. Hizmetiçi eğitim

etkinliklerinin yararı konusunda ise 1.310 öğretmen düşüncesini açıklamıştır. Hizmetiçi eğitim etkinlikleri, öğretmenlerin alanlarıyla ilgili yeni bilgiler işlenmesi (% 40), alan dışında yeni konularda bilgi sahibi olunması (% 24) ve öğretmenlik formasyonu kazanılması (% 24) açılarından yararlı bulunmaktadır. Hizmetiçi eğitime katıldıkları için yeni göreve geçenler (% 10) ve terfi edenler (% 1) vardır. Öğretmenlerin yüzde 10'u ise farklı yöntemler öğrenme, farklı kişilerle tanışma, bilgisayar kullanımı, ortam değişikliği ve benzeri konuları yararlı yön olarak belirtmiştir. Öğretmenlerin, hizmetiçi eğitimde edindikleri bilgileri kullanma derecesi de kişiye göre değişmektedir. Yüzde 49'u biraz ve yüzde 12'si ise oldukça kullandıklarını belirtmektedir.

Çizelge 25. Öğretmenlerin Hizmetiçi Eğitimden Edinimleri

Yararsız Yönler	f	%	Yararlı Yönler	f	%	Kullanımı	f	%
İlgisiz Konu	116	13	Alanla İlgili	529	40	Hiç	190	12
Katılımcılar	143	17	Yeni Bilgiler	312	24	Biraz	811	49
Eğitmciler	271	32	Formasyon	318	24	Belirsiz	105	6
Kuramsal	232	27	Terfi Etme	14	1	Epeyce	353	21
Diğer	93	11	Yeni Görev	9	1	Oldukça	203	12
			Diğer	128	10			
Toplam	855	100	Toplam	1310	100	Toplamı	166	100
							2	

Öğretim Elemanlarının İş Yükü

Üniversitelerde çalışanların yüzde 35'i, üniversitede ilk beş yıllarını doldurmamış durumdadır ve yüzde 27'sinin çalışma süresi de 6-10 yıl arasındadır (Çizelge 26). Üniversitede çalışanlar yüzde 32'sinin ilk ve ortaöğretim kurumlarında bir öğretmenlik deneyimi yoktur, ilk-ortaöğretimde en az 10 yıl çalışıp da üniversiteye geçenlerin de yüzde 10'u bulunduğu görülmektedir.

Çizelge 26. Öğretim Elemanlarının Öğretim Deneyimi

Çalışma Süresi	Üniversitede		Okulda	
	f	%	f	%
Yok	-	-	101	32
1-5	110	35	119	38
6-10	84	27	33	11
11-15	36	11	17	5
16-20	27	9	10	3
20'den fazla	41	13	6	2
Belirtmemiş	16	5	28	9

Anketleri yanıtlayan öğretim elemanlarının yüzde 16'sı ilköğretimde, yüzde 12'si ortaöğretim fen-matematik-bilgisayar alanında, yüzde 13'ü eğitim bilimlerinde ve yine yüzde 13'ü ortaöğretim sosyal alanlarında çalışmaktadır (Çizelge 27). Anketi yanıtlayan öğretim elemanlarının ancak yüzde 3'ü profesör unvanına sahiptir. Doçentler yüzde 6'yı ve yardımcı doçentler ise yüzde 22'yi bulmaktadır. Anket yanıtlayanlar içinde araştırma görevlilerinin çokluğu, anket uygulama yönergesi gereği öğretim üyesi bulamayınca daha çok araştırma görevlisinin örnekleme alınması nedeniyledir.

Çizelge 27. Öğretim Elemanlarının Çalıştıkları Alanlar Ve Unvanları

Çalışılan Bölüm	f	%	Unvan	f	%
İlköğretim Böl.	50	16	Prof. Dr.	9	3
Eğitim Bilimleri Böl.	42	13	Doçent.	19	6
Ortaöğret. Fen-Mat- Bilgisay.	50	16	Yar. Doç.	68	22
Orta.Sosyal Alanlar	40	13	Dr.	19	6
Türkçe- Edebiyat.	21	6	Uzman	41	13
Yabancı Diller Böl.	34	11	Ar. Gör.	90	29
Mesleki/Teknik	34	11			
Belirtmemiş	43	14	Belirtmemiş	68	21

Üniversitelerde en fazla haftalık 10 saat ders yüküyle çalışanlar çok küçük bir kesimdir (% 13) (Çizelge 28). Yüzde 28'i normal yükün iki katı yükte haftada 11-20 saat ders yüküyle çalışmaktadır. İlk-ortaöğretimdeki öğretmenler gibi haftanın her iş günü ders verenler yüzde 33 ve aklın almayacağı kadar ders yükü olanlar (30-40 saat) da yüzde 12'yi bulmaktadır. Kurul ve komisyon çalışmalarının haftalık ortalama yükü öğretim elemanlarının yüzde 11'i için 6 saati geçmektedir. Araştırma konusunda da, öğretim elemanlarının yüzde 44'ü haftada ortalama 10 saat kadar, yüzde 37'si de ortalama haftada 10 saatten fazla zaman ayırmaktadır.

Çizelge 28. Öğretim Elemanlarının Ders Yükü, idari ve Araştırma Çalışmaları

Haftalık Saat	Ders Yükü		İdari İşler		Araştırma	
	f	%	f	%	f	%
1-5	11	4	88	28	62	20
6-10	29	9	21	7	74	24
11-20	87	28	9	3	67	21
21-30	102	33	3	1	36	12
30+	39	11			14	4
Belirtmemiş	46	15	193	61	61	19

Yurt içi ve yurt dışı dergilerde yayımlanmış makale sayısı 1-5 olan öğretim elemanları yüzde 32'yi bulmaktadır. (Çizelge 29). Daha çok makalesi olanlar da yüzde 15 dolayındadır. Son beş yılda bildiri sunarak ya da konuşmacı olarak yurt içinde bir toplantıya katılanlar yüzde 32'yi ve yurt dışındaki toplantılara katılanlar da yüzde 71'i bulmaktadır. Bildirili ya da konuşmacı olarak, yurt içinde birden çok toplantıya katılanlar yüzde 62'ye çıkmakta ve bu oran yurt dışındaki toplantılara katılımı yüzde 19'a düşmektedir.

Çizelge 29. Öğretim Elemanlarının Makale Sayıları Yurtiçi ve Yurtdışı Çalışmalara Katılımı

Makale	Yurtiçi Çalışma		Yurtdışı Çalışma		Belirtmemiş		
	f	%	f	%	f	%	
1-5	99	32	1	99	32	71	
6-10	22	7	2	95	30	15	
11-20	19	6	3	67	21	3	
20+	6	2	4	35	11	1	
Belirtmemiş	168	53	Belirtmemiş	18	6	Belirtmemiş	32

Yurt içindeki eğitsel toplantılara yalnızca izleyici olarak 1-2 kez giden öğretim elemanları yüzde 29'u, 3-5 kez gidenler de yüzde 29'u ve daha çok gidenler ise yüzde 18'i bulmaktadır (Çizelge 30). Öğretim elemanlarının bir bildiri sunmadan ya da konuşma yapmadan izleyici/dinleyici olarak

yurt dışındaki toplantılara gitmeleri yaygın bir uygulama değildir. Öğretim elemanlarının ancak yüzde 14'ü bildiri sunmadan ya da konuşma yapmadan bir ya da birkaç kez yurt dışına gidebilmiştir.

Çizelge 30. Öğretim Elemanlarının Akademik Toplantılara Dinleyici Olarak Katılımı

Yurt içinde katılım	f	%	Yurt dışında katılım	f	%
Hiç	56	18	Hiç	233	74
1-2	92	29	1-2	29	9
3-5	92	29	3-5	9	3
6 +	56	18	6 +	5	2
Belirtmemiş	18	6	Belirtmemiş	38	12

Bir dergiye üye olmuş öğretim elemanları yüzde 22 ve sendikaya üye olmuş olanlar ise yüzde 30 kadardır. Dergi aboneliği olarak yurt içindeki 1-2 dergiye abone olan öğretim elemanları yüzde 43'ü, yurt dışında bir dergiye abone olanlar ise yüzde 12'yi bulmaktadır (Çizelge 31). ikiden çok dergiye abone olanlar yüzde 14 ve yabancı dergiye abone olanlar ise yüzde 5 kadardır. Yurt içi abonelik konusunda Öğretim elemanlarının yüzde 43'ü yanıt vermezken, bu oran yabancı dergi aboneliği konusunda yüzde 83'e çıkmaktadır.

Çizelge 31. Öğretim Elemanlarının Dergi Abonelikleri Sayısı

Yurtiçi Dergi	f	%	Yurtdışı Dergi	f	%
1-2	134	43	1	38	12,1
3-4	34	11	2	11	4
5+	11	3	3+	1	0,9
Belirmemiş	135	43	Belirmemiş	262	83

Öğretmen Adayları

Öğretmen adaylarına öğretmenlik mesleğini neden seçtikleri sorulmuş ve öğretmen adaylarının beşte dördünden fazlası (%82,3) bu soruya yanıt verirken beşte birden azı (%17,7) yanıt vermemiştir (Çizelge 32). Öğretmen adaylarının yaklaşık dörtte biri (%23,7) öğretmenlik mesleğini sevdikleri için, yüzde 13,6'sı kendisine uygun bulduğu için, yüzde 8'i ÖSS puanının ancak bu mesleği tuttuğu için, yüzde 7,6'sı iş bulmada garantili bir meslek olduğu için ve Çizelge 32'de verilen diğer nedenlerden dolayı bu mesleği seçtiklerini belirtmişlerdir.

Çizelge 32 Öğretmen Adaylarının Mesleği Seçim Nedeni

Öğretmenliği Seçme Nedenleri	f	%
Öğretmenliği sevdiğini için	226	23,7
Kendime uygun bulduğum için	130	13,0
Puanını tuttuğu için	76	8,0
İş bulmada garantili meslek olduğu için	73	7,6
Sınav sistemi sorunu	49	5,1
Ailem istediği için	45	4,7
Topluma yarar sağlamak için	37	3,9
Çocukları sevdiğim için	27	2,8
Ailemi ve öğretmenleri model almadığını için	24	2,5
Bayanlara uygun bir meslek olduğu için	14	1,5
Eğitimin önemine inandığım için	14	1,5
Ekonomik nedenlerden dolayı	12	1,3
Saygın bir meslek olduğu için	10	1,0
Diğer	51	5,3
Yanıtlanmamış	169	17,7
Toplam	955	100

Öğretmen adaylarının yüzde 43'ü ikinci sınıf ve yüzde 48'i son sınıf öğrencisidir (Çizelge 33). Öğretmen adaylarının yüzde 11 kadarı yabancı dil hazırlık sınıfında okumuştur. Öğretmen adaylarının çoğu (% 62'si) mezuniyet sonrasında kamuya ait okullarda öğretmen olmayı düşünmektedir. Özel okulda çalışmak isteyenler yüzde 8'i, eğitimci olarak kamusal kurumlarda çalışmak isteyenler yüzde 14'ü ve özel kesimde eğitimle ilgili bir birimde çalışmak isteyenler de yüzde 10'u bulmaktadır. Eğitim dışında bir alanda çalışmak isteyenler de yüzde 5 kadardır.

Çizelge 33. Fakülte Öğrencileriyle İlgili Ek Bilgiler

Okuduğu Sınıf	f	%	Yabancı Dil Hazırlık Sınıfı	f	%	Çalışmak istediği Yer	f	%
1	24	2	Okudu	104	11	Kamu Okulu	389	62
2	407	43	Okumadı	821	86	Kamu Kurumu	132	14
3	48	5				Özel Okul	79	8
4	459	48				Özel Kurum	99	11
Yanıtız	17	2	Yanıtız	30	3	Eğitim Dışı	48	5

Lise Öğrencilerinin Okulu Öğretmenleri ve Öğretmenliği Değerlendirmeleri

Lise son sınıf öğrencilerine, öğretmenlerini, okul ortamını ve öğretmenlik mesleğini değerlendirici sorular sorulmuştur. Bu sorulara verilen yanıtların yüzdelerle dağılımları Çizelge 34 ve 35'te verilmektedir (değerlendirmede maddelere verilen yanıtların ortalama ve standart sapmaları EK 7'dedir).

Öğretmenleri Değerlendirmeleri

Öğretmenlerin değerlendirilmesi bağlamında, öğrencilerin büyük çoğunlukla (%76,3) katıldıkları konu, onlara "soru sorma fırsatının verilmesi" ve yüzde 66,3'üne göre de öğretmenlerin "derslere hazırlanmış" olarak gelmesidir (Çizelge 34). Öğrencilerin yarıdan fazlası (%52-58

düzeylerinde), öğretmenler "konularını iyi bilirler, konuları dışındaki alanlarda da bilgilidirler, eğitim alanındaki yenilikleri bilirler, bize örnek olurlar, dersi açık ve anlaşılır bir biçimde anlatırlar" deseler de, yüzde 20 kadarı bu görüşlerin tersini savunmaktadır.

Çizelge 34. Öğrencilerin Öğretmenleri Değerlendirmeleri (%)

Değerlendirme Konusu	Katılma Derecesi				
	1	2	3	4	5
Genel olarak öğretmenlerimiz					
Konularını iyi bilirler	7	19	17	50	8
Konuların dışındaki alanlarda da bilgilidirler	7	19	23	45	6
Eğitim alanındaki yenilikleri bilirler	7	16	19	50	9
Derslere hazırlanmış gelirler	5	11	17	53	15
Farklı yollar kullanarak dersi ilginç hale getirirler	10	24	18	37	11
Derslerde çeşitli araç ve gereçler kullanırlar	13	28	13	39	7
İşlerini severek yaparlar	8	14	36	31	10
Bize örnek olurlar	9	16	20	42	13
Öğrencilerle iyi iletişim içindedirler	10	21	25	36	10
Dersi açık ve anlaşılır bir biçimde anlatırlar	7	17	24	42	10
Eleştirilerimize karşı açıktırlar	15	24	19	33	8
Bizlere soru sorma fırsatı verirler	5	8	10	58	21
Ödülünden çok ceza kullanırlar	17	38	18	16	11
Sosyal ve kültürel etkinliklerle ilgilidirler	9	20	28	36	7
Öğrenciler arasında ayırım yapmazlar	23	25	23	23	6
Bizi araştırmaya yönlendirirler	11	23	19	39	8
Bizi yaratıcı olmaya özendirirler	13	24	21	34	7
Bize çok ödev verirler	14	42	17	16	10

Öğretmenlerin, farklı yollar kullanarak dersi ilginç hale getirmeleri, derslerde çeşitli araç ve gereçler kullanmaları, öğrencilerin eleştirilerine karşı açık olmaları, öğrencilerle iyi iletişim içinde olmaları, öğrencileri yaratıcı olmaya özendirmeleri ve araştırmaya yönlendirmeleri konularında da öğrencilerin yüzde 30 kadarı olumlu düşünmemektedir. Öğrencilerin yüzde 55'i, ödülünden çok ceza kullanıldığını; yüzde 48'i, öğrenciler arasında ayırım yapıldığını; yüzde 28'i öğretmenlerin sosyal ve kültürel etkinliklerle ilgili olmadıklarını ve yüzde 22'i ise öğretmenlerin işlerini severek yapmadıklarını düşünmektedir.

Okul Ortamını Değerlendirmeleri

Öğrencilerin yüzde 50'si okulun "zihinsel ve düşünsel açıdan" gelişmelerini sağladığını düşünürken; okulun "paylaşımçı ve destekleyici" olması, "öğrencinin kendine güvenini artırması" "bakımlı ve güzel" olması, "sosyal ve kültürel açıdan onları zenginleştirmesi" konularında yüzde 40'lar dolayında olumsuz olarak değerlendirmekte ve yüzde 37'si okulun "baskıcı ve yaptırımçı" olduğunu düşünmektedir (Çizelge 35).

Çizelge 35. Öğrencilerin Okul Ortamını ve Öğretmenlik Mesleğini Değerlendirmeler (%)

Değerlendirme Konusu	Katı ma Derece esi				
	1	2	3	4	
Okulumuzun ortamı					
Paylaşımçı ve destekleyicidir	16	24	21	30	9
Kendinle olan güvenimi artırıyor	15	22	22	32	10
Bizlere değerli birer insan olduğumuzu hissettiriyor	15	24	19	32	11
Baskıcı ve yaptırımcıdır	12	28	23	25	12
Sosyal ve kültürel açıdan bizleri zenginleştiriyor	17	23	19	34	8
Zihinsel ve düşünsel açıdan gelişmemizi sağlıyor	13	18	19	42	8
Bakımlı ve güzeldir	19	20	20	31	10
Öğretmenlik					
Kutsal bir meslektir.	3	4	7	34	53
Toplumda saygın bir yere sahiptir	5	11	10	38	32
Rahat çalışma koşullarına sahiptir	12	24	21	27	17
Bana uyan bir meslektir	17	11	19	27	26
Mesleğin geliri yeterlidir	39	23	15	14	9

Öğretmenlik Mesleğini Değerlendirmeleri

Öğrencilerin büyük çoğunluğu, öğretmenlik "kutsal bir meslektir" (%77) ve "toplumda saygın bir yere sahiptir" (%75) demektedir (Çizelge 35). Öğrencilerin yüzde 36'sı öğretmenliği "rahat çalışma koşullarına sahip" bir meslek olarak görmekte, yüzde 53'ü kendisine uygun bulmamakta ve yüzde 62'si de mesleğin gelirini az bulmaktadır.

Lise Öğrencilerinin Beklentileri

Öğrencilerin yüzde 79'u, öğretmenlik mesleğini daha çekici hale getirmek için yapılması gerekenler konusunda tek, yüzde 66'sı iki, yüzde 43'ü ise üç görüş belirtmişlerdir. Öğrenci görüşleri incelenerek üst ve alt kategoriler belirlenmiş ve bu üst kategorilerin sayısal ve yüzdeler hesaplamaları alt kategorilerin sayısal ve yüzdelerinin toplamlarına göre yapılmıştır (Çizelge 36). Öğrenciler, öğretmenlik mesleğinin daha çekici hale gelmesi için öncelikle öğretmenlik mesleğinin yaşam ve çalışma koşullarının iyileştirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir (%39,1). Buna ek olarak, öğrenciler mesleğin daha çekici hale getirilmesi için, mesleğin saygınlığının artırılması ve topluma öneminin anlatılması (C/ol 6,5); öğretmenlerin öğrencilerine karşı olumlu tutuma sahip olmaları (%15,4); öğretmenlerin yaptıkları mesleği öğrenciye sevdirecek mesleki yeterliliklere sahip olmaları (%15,1); öğretmenlerin olumlu kişilik özelliklerine sahip olmaları ("AA"); öğretmenlerin başta kendi mesleklerini sevip, hakkıyla yapmaları (%3,7) ve öğrenci seçiminde daha titiz davranılması ve iş bulmada kolaylık sağlanması (%3,2) gerektiğini belirtmişlerdir.

Çizelge 36. Mesleğin Çekici Olması için Yapılması Gerekenler

Öğretmenliğin Çekiciliği için Yapılması Gerekenler	f	%	%
Öğretmenlerin yaşam ve çalışma koşulları iyileştirilmeli			
Maaşları artırılmalı	618	63,1	
Çalışma koşulları iyileştirilmeli	282	28,8	
Okuldaki araç-gereç, teknolojik ve fiziksel olanaklar artırılmalı	66	6,7	
Çalışma saatleri azaltılmalı	13	1,3	
ara toplam	979	100	39,1
Mesleğin Saygınlığı Artırılmalı Toplum.! Önemi Anlatılmalı			
Öğretmenlerin toplumsal değerleri ve saygınlığı artırılmalı	260	62,95	
Öğretmenliğin önemi topluma anlatılmalı ve meslek tanıtılmalı	153	37,05	
ara toplam	413	100	16,5
Öğrenciye Karşı Olumlu "1 utuma Sahip Olmalı			
Öğrenciye kendini sevdirmeli	135	35,0	
Öğrenciyle iyi iletişim kurmalı	82	21,2	
Öğrenciye öğretmenliği sevdirmeli	77	19,9	
Öğrenciye k.ışı anlayışlı olmalı ve değer vermeli	29	7,5	
Ç öğrenciyle arkadaş olmalı	24	6,2	
Öğrenciler arasında ayırım yapmamalı	18	4,7	
Öğrem iyi notla korkutmamalı	15	3,9	
Öğrem iye karşı sevecen, cana yakın ve esnek olmalı	6	1,6	
ara toplam	386	100	15,4
Öğretmenler Mesleği Sevdirecek Meslud Yeterliliklere Sahip Olmalı			
Daha nitelikli bir eğilime sahip olmalı	159	42,1	
Öğrencileri derse ilgisini çeken yaratıcı ders işlemeli	105	27,8	
Zevkli ve etkili ders anlatım becerilerine sahip olmalı	58	15,3	
Alanında ve mesleğinde yetkin bilgi düzeyine sahip olmalı	33	8,7	
Kültürlü olmalı	13	3,4	
Sınıla disiplin ve otoriteyi sağlamalı	10	2,6	
ara toplam	378	100	15,1
Olumlu Kişilik Özelliklerine Sahip Olmak			
Topluma ve öğrenciye örnek olmalı	39	38,61	
Sosyal olmalı	21	20,79	
Dış görünüşüne dikkat etmeli	19	18,81	
Baskıcı olmamalı	17	16,83	
Güler yüzlü olmalı	5	4,95	
ara toplam	101	100	4,0
Öğretmenler Kendileri Mesleği Sevmeli Ve 1+ akıyla Yapmalı	93		3,7
Öğrenci Seçimine Dikkat Edilmeli ve İş Bulmada Kolaylık Sağlanmalı			
Öğretmen lisesi mezunlarına kolaylık sağlanmalı	49	60,5	
Mezun olduktan sonra öğretmenler boşta kalmamalı	24	29,6	
ÖSS sınavı yanında mülakatla mesleği seven kişiler seçilmeli	8	9,9	
ara toplam	81	100	3,2
Diğer	76		3,0
Genel Toplamf	2507		100

% " : yüzdeler ara toplam üzerindedir; % " : yüzdeler genel toplam üzerindedir.

Öğrencilere, kendilerine göre iyi bir öğretmenin sahip olması gereken en önemli üç niteliği yazılı olarak belirtmeleri istenmiş ve öğrencilerin yüzde 92'si tek, yüzde 90'ı iki, yüzde 79'u ise üç nitelik belirtmişlerdir. Öğrencilerin belirttikleri nitelikler incelenerek üst ve alt kategoriler oluşturulmuş ve bu üst kategorilerin sayısal ve yüzdeler hesaplamaları alt kategorilerin sayısal ve yüzdelerinin toplamına göre yapılmıştır (Çizelge 37). Bu üst kategoriler çerçevesinde, öğrenciler, öğretmenlerin

öğrencilerine karşı olumlu tutuma sahip olmasını (%40) iyi bir öğretmenin sahip olması gereken en önemli nitelik olarak belirtmişlerdir. Öğrencilere göre, öğretmenlerin sahip olması gereken diğer nitelikler ise, öğretmenlerin meslekte başarılı olması (%37), öğretmenlerin olumlu kişilik özelliklerine sahip olması (%12) ve öğretmenlerin mesleğini severek yapması ve mesleklerine saygı duyması (%7) olarak sıralanabilir.

Çizelge 37. Öğretmenlerin Sahip Olması Gereken En Önemli Nitelikler

Öğretmenlerin Sahip Olması Gereken Nitelikler	f	% "	% 'h
Öğrenciye Karşı Olumlu Tutuma Sahip Olmalı			
Öğrenciyi sevip saymalı	375	26	
Öğrenciler arasında ayırım yapmamalı	294	20	
Öğrenciyle iyi iletişiminde bulunmalı	225	16	
Öğrenciye karşı anlayışlı olmalı ve değer vermeli	168	12	
Sevecen ve cana yakın olmalı	120	8	
Öğrenci sorunlarıyla ilgili olmalı	108	8	
Öğrenciyle arkadaş olmalı	76	5	
Öğrenciyi notla korkutmamalı	47	3	
Öğrenciye rehber ve yönlendirici olmalı	22	-	
ara toplam	1435	100	40
Meslekte Başarılı Olmalı			
Zevkli ve etkili ders anlatım becerilerine sahip olmalı	349	27	
Alanında yetkin bilgi düzeyine sahip olmalı	343	27	
Öğrencileri derse ilgisini çeken yaratıcı ders işlemeli	174	14	
Mesleğini hakkıyla yerine getirmeli	93	7	
Kültürlü olmalı	78	6	
Sürekli kendini geliştirmeli	69	5	
Derse hazırlıklı gelmeli	55	4	
Sınıfta disiplin ve otoriteyi sağlamalı	51	4	
ara toplam	1272	100	37
Olumlu Kişilik Özelliklerine Sahip Olmalı			
Eleştiriye açık olmalı	93	21	
Yeniliklere açık olmalı	86	20	
Toplum ve öğrenciye örnek olmalı	76	18	
Sabırlı olmalı	58	13	
Güler yüzlü olmalı	45	10	
Hoşgörülü olmalı	45	10	
Sosyal olmalı	20	5	
Baskıcı olmamalı	10	2	
ara toplam	433	100	12
Mesleğini Severek Yapmalı ve Saygı Duymalıdır	252		7
Diğer	135		4
Genel Toplam	3467		100

% " : yüzdeler ara toplam üzerindedir; % 'h : yüzdeler genel toplam üzerindedir

Eğitim Kurumunu Öğretmenliği Eğitim Alanlarını ve Öğretim Başarısını Belirleyen Etmenleri Değerlendirme Analizleri

Eğitim fakültelerinde öğrenim gören öğretmen adayları, öğretmenler ve öğretim elemanları, çalıştıkları/ okudukları öğretmen yetiştiren kurumu 21 konuda (öğretmen anketindeki 68-88: sorularla:Kde1-Kde21), öğretmen adayları için hangi özelliklerin önemli olduğunu 8 konuda (o anketteki 89-96. sorularla: Öğa1-Öğa8), öğretmenlik programlarında bulunması gereken eğitim alanlarını 19 konuda (o anketteki 97-115. sorularla: Alan1-Alan19) ve öğretimin başarısını etkileyen etmenleri 22 konuda (o anketteki 116-137. sorularla: Etmeni-Etmen22) değerlendirmişlerdir. Bu

bölümde deneklerin nüfusbilim özelliklerine göre yaptıkları değerlendirmeler analiz edilmektedir. Öğretmen yetiştiren kurumun değerlendirilmesine, eğitim yüksekokulu, eğitim enstitüsü ve eğitim fakültesi mezunu olmayan öğretmenler katılmamıştır; diğer değerlendirmelere mezuniyeti ne olursa olsun tüm öğretmenler katılmıştır (değerlendirme maddelerine katılım derecelerinin yüzdelik dağılımı EK 8'le Çizelge 1 ve 2'de, aynı maddelerle ilgili ortalama ve standart sapmalar ise Çizelge 3 ve 4'te verilmektedir).

Deneklerin Statüsü ve Kurum Değerlendirmesi

Öğretmenler ve öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri ve öğretim elemanlarının ise çalıştıkları kurumu değerlendirmelerinin ANOVA analizi sonuçları Çizelge 38'de verilmektedir. Buna göre öğrenim görülen, yetişilen veya çalışılan kurumda alanla/branşla ilgili öğrenim görülen/yetişilen kurumlarda verilen bilgilerin yeni gelişmeleri yansıtmaya yeterliliği (Kde2), öğretmenlik formasyonu olarak verilen derslerin uygulama açısından yeterliliği (Kde7) ve ders araç ve gereçlerinin yeterliliği (Kde13) konularında üç grup birbirinden farklı düşünmekle birlikte, bu farklılıklar anlamlı farklılıklar değildir ve yeterlilik konusunda emin olamadıkları yönünde bir görüş yaygın olarak belirtilmektedir. Ayrıca, kurumlardaki ortamın sosyal ve kültürel açıdan öğrenciyi zenginleştirmesindeki yeterlilik (Kde19) konusunda da üç grup arasında anlamlı bir fark yoktur. Üç grubun ortalamaları "yetersiz" ile "emin değilim" seçenekleri arasında yer almaktadır.

Alanla/branşla ilgili derslerin o dersleri öğretebilmek için yeterliliği (Kde1), genel Öğretim yöntemleriyle ilgili olarak öğretilenlerin yeterliliği (Kde8), alanla/branşla ilgili verilen derslerin kuramsal açıdan yeterliliği (Kde3), uygulama açısından yeterliliği (Kde4), öğretim ortamının kendine olanı güveni artırma (Kde15) yeterliliği, öğretim ortamının öğrenciyi değerli bir insan olarak önem vermesi (Kde16) ve insanlar arası ilişkinin paylaşımcılığı ve desteleyiciliğinin yeterliliği (Kde17) ve ortamın zihinsel ve düşünsel açıdan öğrenciyi geliştirmesi (Kde20)

Çizelge 38. Öğretmenler, Öğretmen Adayları ve Öğretim Elemanlarına Göre Kurum Değerlendirmesi ANOVA Analizi Sonuçları

Değerlendirme Konusu	Gruplar arası			Gruplar içi			F ₀	P
	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması		
Kde 1	281,305	2	140,653	3118,719	2247	1,388	101,339	0,001
Kde2	11,008	2	5,504	3206,631	2243	1,430	3,850	NS
Kde3	125,576	2	62,788	2575,666	2228	1,156	54,313	0,001
Kde4	44,038	2	22,019	2848,933	2239	1,272	17,305	0,001
Kde5	18,942	2	9,471	2575,997	2175	1,184	7,997	0,001
Kde6	111,390	2	55,695	2508,459	2183	1,149	48,469	0,001
Kde7	9,811	2	4,906	2763,036	2194	1,259	3,895	NS
Kde8	66,545	2	33,272	5136,375	2216	2,318	14,355	0,001
Kde9	48,197	2	24,098	2660,902	2204	1,207	19,961	0,001
Kde 10	16,043	2	8,022	3004,401	2221	1,353	5,930	0,001
Kde11	24,133	2	12,066	2775,198	2171	1,278	9,439	0,001
Kde12	34,232	2	17,116	2697,448	2205	1,223	13,991	0,001
Kde 13	4,144	2	2,072	3479,849	2233	1,558	1,330	NS
Kde 14	14,584	2	7,292	2727,928	2229	1,224	5,959	0,001
Kde 15	77,670	2	38,835	2610,946	2239	1,166	33,303	0,001
Kde 16	35,044	2	17,522	3197,577	2232	1,433	12,231	0,001
Kde 17	38,480	2	19,240	2809,798	2235	1,257	15,304	0,001
Kde 18	18,942	2	9,471	2946,847	2242	1,314	7,206	0,001
Kde 19	5,926	2	2,963	2905,573	2236	1,299	2,280	NS
Kde20	25,371	2	12,685	2851,921	2238	1,274	9,955	0,001
Kde21	39,523	2	19,761	2755,218	2240	1,230	16,066	0,001

konularında öğretmen adayları, öğretmen ve öğretim elemanlarının görüşleri arasında farklılık vardır. Öğretmenler ve öğretim elemanları yeterlilik konusunda öğretmen adaylarından daha olumlu düşünmektedirler. Okul deneyiminin yeterliliği (Kde10) konusunda öğretmenlerle öğretim elemanlarının görüşleri arasında anlamlı fark bulunmazken, öğretmen adayları öğretmenlerden daha olumlu düşünmektedir.

Öğrenim görülen/yetişilen kurumlarda, öğretmenlik formasyonu olarak verilen bilgilerin yeni gelişmeleri yansıtmadaki yeterliliği (Kde5) ile kuramsal açıdan (Kde6) yeterliliği; öğretim elemanların akademik açıdan yeterliliği (Kde11), ortamın bireysel özgürlüğe açıklığı (Kde18) ve bilimsel yaklaşım kazandırılması (Kde21) konularında öğretmenlerle öğretmen adayları benzer görüşteyken, öğretim elemanları bu iki gruptan daha olumlu düşünmektedirler.

Alanın/branşın özel öğretim yöntemleriyle ilgili olarak öğretilenlerin yeterliği (Kde9) ve öğretim elemanlarının öğrettikleri yöntemleri kendi derslerinde kullanma yeterliliği (Kde12) konusunda öğretim elemanları öğretmenlerden ve öğretmen adaylarından, öğretmenler ise öğretmen adaylarından daha yeterli doğrultusunda görüş belirtmektedir. Eğitim ortamının öğretmenlik mesleğini benimsetme yeterliliği (Kde14) konusunda öğretmenler öğretmen adayları ve öğretim elemanlarından farklı düşünmezken, öğretmen adayları ortamı öğretim elemanlarından daha az yeterli bulmaktadır (not: kurum değerlendirmesiyle ilgili analizler, öğretmen yetiştiren kurum mezunu olmayan tüm öğretmenlerin katılımıyla da yapıldığında da benzer sonuçlar vermektedir).

Statü ve Öğretmen Adayında Aranılan Özellikler

Deneklerin statüsüne göre öğretmen adayları için hangi özelliklerin kazandırılması konusundaki görüşlerin ANOVA analiz sonuçları Çizelge 39'da verilmektedir. Öğretmen adayları için yazılı ve sözlü anlatım becerileri geliştirilmesini her üç grup önemli bulmakla birlikte öğretim elemanları, öğretmen ve öğretmen adaylarından, öğretmenlerse öğretmen adaylarından daha önemli bulmaktadır (Öga1). En az bir yabancı dil bilmeyi her üç grup önemli görürken, öğretmen ve öğretim elemanları öğretmen adaylarından daha önemli görmektedir (Öga2). Yazın eserlerini (roman, şiir, vb) izleme (Öga3) ve öğretmen adaylarının güzel sanatlar ve müzik eğitimi alması (Öga4) konusunu öğretim elemanları ve öğretmen adayları benzer oranda önemli görürken, öğretmenler öğretmen adaylarından daha fazla önemli bulmaktadır.

Öğretmen adaylarının düşünsel gelişimleri için felsefe/mantık dersleri almasını (Öga5) her üç grup önemli bulmakta ve aralarında bu konuda anlamlı fark bulunmaktadır. Buna karşın matematik dersi almasını (Öga6) öğretmen ve öğretim, elemanları öğretmen adaylarından daha önemli bulmaktadır. Diğer bilim alanlarından dersler almasını (Öga7) ise öğretmenler öğretmen adaylarından daha fazla önemli bulmaktadır. Öğretmen adaylarının eleştirel düşüncelerinin geliştirilmesini (Öga8) öğretim elemanları öğretmenler ve öğretmen adaylarından, öğretmenler ise öğretmen adaylarından daha önemli bulmaktadır.

Çizelge 39. Deneklere Göre Öğretmen Adaylarının Özellikleri ANOVA Analizi Sonuçları

Değer	Gruplar arası			Gruplar içi			F ₀	P
	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması		
Öga1	327,196	2	163,598	2595,765	3143	0,826	198,09	0,001
Öga2	179,009	2	89,505	3609,161	3132	1,152	77,671	0,001
Öga3	30,333	2	15,167	2127,704	3130	0,68	22,311	0,001
Öga4	38,067	2	19,034	4333,704	3122	1,388	13,712	0,001
Öga5	7,364	2	3,682	2597,441	3126	0,831	4,431	NS
Öga6	65,897	2	32,948	3042,311	3122	0,974	33,812	0,001
Öga7	16,255	2	8,127	2645,319	3119	0,848	9,583	0,001
Öga8	100,95	2	50,475	1997,147	3127	0,639	79,031	0,001

Statü ve Eğitim Alanları

Deneklerin statüsüne göre öğretmenlik alanlarında bulunmasını düşündükleri eğitim alanları ile ilgili analiz sonuçları Çizelge 40'dadır. Öğretmenlik programlarında araştırma yöntemlerinin

(Mani), eğitim sosyolojisinin (AlanG), eğitim tarihinin (Alan7), eğitim teknolojisinin (Alan8), eğitim yönetiminin (Alan9), öğrenme kuramlarının (Alan12), gelişim psikolojisinin (AlanIO), ölçme ve değerlendirmenin (Alan 13), özel eğitimin (Alan14), rehberliğin (Alan16) ve sınıf yönetiminin (Alan17) yer almasını öğretmen ve öğretim elemanları öğretmen adaylarından daha fazla önemsemektedirler. Öğretmenlik programlarında eğitim denetiminin (Alan2), eğitim ekonomisinin (Alan 3), istatistiğin (Alan 11) ve uzaktan eğitimin (Alan 18) bulunmasını her üç grup önemli bulmakta ve aralarında bu konuda anlamlı bir fark görünmemektedir. Eğitim felsefesinin programlarda bulunması öğretmenler ve öğretim elemanları tarafından öğretmen adaylarından daha fazla önemsenmektedir (Alan4). Eğitim hukukunun (AlanS) programlarda yer almasını her üç grup da önemserken, öğretmenler öğretmen adaylarından daha fazla önemsemektedir. Program geliştirmenin (Alan15) programlarda yer almasını öğretmenler öğretmen adaylarından daha fazla önemsemektedirler. Yetişkin eğitimin (AlanI 9) programlarda yer almasını öğretim elemanları öğretmen ve öğretmen adaylarından daha fazla önemsemektedirler.

Çizelge 40. Deneklerin Statüsü ve Eğilim Alanları ANOVA Analizi Sonuçları

Değer	Gruplar arası			Gruplar içi				
	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F _k	P
Alan1	152,916	2	76,458	1986,166	3120	0,637	120,11	0,001
Alan2	5,016	2	2,508	2334,878	3106	0,752	3,336	NS
Alan3	9,931	2	4,965	2621,632	3096	0,847	5,864	NS
Alan4	19,319	2	9,659	2072,911	3116	0,665	14,52	0,001
Alan5	41,149	2	20,574	2311,75	3100	0,746	27,59	0,001
Alan6	39,735	2	19,867	1931,522	3107	0,622	31,958	0,001
Alan7	45,714	2	22,857	2812,466	3092	0,91	25,129	0,001
AlanS	51,274	2	25,637	1910,479	3104	0,615	41,653	0,001
Alan9	54,702	2	27,351	1990,256	3095	0,643	42,533	0,001
AlanIO	37,587	2	18,793	1622,05	3097	0,524	35,882	0,001
AlanI 1	6,737	2	3,369	3581,859	3079	1,163	2,896	NS
AlanI 2	18,567	2	9,283	1861,433	3101	0,6	15,466	0,001
AlanI 3	148,345	2	74,172	1891,143	3113	0,607	122,1	0,001
AlanI 4	64,566	2	32,283	2428,524	3094	0,785	41,13	0,001
AlanI 5	16,8	2	8,4	1919,282	3096	0,62	13,55	0,001
AlanI 6	68,102	2	34,051	1573,709	3119	0,505	67,487	0,001
AlanI 7	38,504	2	19,252	1700,383	3084	0,551	34,917	0,001
AlanI 8	8,686	2	4,343	3499,473	3053	1,146	3,789	NS
AlanI 9	10,99	2	5,495	2696,096	3099	0,87	6,316	0,001

Statü ve Başarı Etmenleri

Öğretimin başarısındaki bazı etmenleri öğretmen, öğretim elemanı ve öğretmen adaylarının değerlendirmeleri karşılaştırıldığında şu sonuçlar ortaya çıkmaktadır (Çizelge 41). Öğreticinin başarısında toplumun öğretmene verdiği değer, öğretimin başarısındaki önemi (Etmeni), okul yönetiminin desteği (Etmen2), il/ilçe milli eğitim müdürlüklerinin desteği (Etmen3), okulun fiziksel olanakları (EtmenS), öğretim araç/gereçleri (Etmen6), sınıftaki öğrenci sayısı (Etmen7), hizmet içi eğitim (Etmen8), ders yükü (Etmen9), öğretmen maaşı (Etmeni0), öğretmenler arası dayanışma (Etmeni 1), diğer kurumlarla işbirliği (Etmeni 4), okulun bulunduğu çevrenin güzelliği (Etmeni 7) ve yasa ve yönetmeliklerin adil bir biçimde uygulanması (Etmeni 8) öğretim elemanı ve öğretmenlerce öğretmen adaylarından daha fazla önemsenmektedir. Öğretimin başarısında yerel yönetimlerin desteği (Etmen4) öğretmen ve öğretim elemanlarınca benzer düzeyde önemsenirken, öğretmenler aynı konuyu öğretmen adaylarından daha fazla önemsemektedirler.

Çizelge 41. Deneklerin Statüsü ve Eğitim Alanları ANOVA Analizi Sonuçları

Değer	Gruplar arası			Gruplar içi				
	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	Kareler Toplamı	sd	Kareler Toplamı	E _i	P
Etmen1	191,798	2	95,899	2663,783	3124	0,853	1 12,47	0,001
Etmen2	191,353	2	95,677	1948,425	3135	0,622	153,94	0,001
Etmen3	60,78	2	30,39	2267,801	3129	0,725	41,931	0,001
Etmen4	26,942	2	13,471	2236,114	3121	0,716	! 8,802	0,001
Etmen5	71,383	2	35,691	1631,563	3132	0,521	68,5 1 4	0,001
Etmen6	92,423	2	46,212	1532,481	3132	0,489	94,445	0,001
Etmen7	96,114	2	48,057	1610,738	3133	0,514	93,475	0,001
Etmen8	51,195	2	25,598	4683,504	3116	1,503	17,03	0,001
Etmen9	52,3	2	26,15	1787,31	3115	0,574	45,575	0,001
Etmen 10	163,574	2	81,787	1947,928	3122	0,624	131,08	0,001
Etmen 11	92,151	2	46,076	1625,624	3124	0,52	88,545	0,00 1
Etmen 12	117,053	2	58,527	2242,57	3125	0,718	81,556	0,001
Etmen 13	47,34	2	23,67	2091,891	3123	0,67	35,337	0,001
Etmen 14	46,358	2	23/179	2132,685	3114	0,685	33,844	0,001
Etmen15	90,868	2	45,434	2675,517	3105	0,862	52,727	0,00 1
Etmeni16	134,788	2	67,394	3641,07	3108	1,172	57,527	0,001
Etmeni 17	121,58	2	60,79	3656,555	3107	1,177	51,654	0,001
Etmen 18	92,424	2	46,212	1829,471	3107	0,589	78,482	0,001
Etmeni 19	28,361	2	14,18	3570,433	3098	1,152	12,304	0,001
Etmen20	87,758	2	43,879	3145,752	3108	1,012	43,353	0,001
Etmen21	76,861	2	38,43	2762,137	3100	0,891	43,131	0,001
Etmen22	135,362	2	67,681	1825,907	3135	0,582	1 16,21	0,001

Öğretimin başarısında öğretmenin okul yönetimine katılımını (Etmen! 2), okulun bulunduğu çevrenin gelir düzeyini (Etmeni 5), öğretmen sendikalarının etkinliğini (Etmen20) ve öğretmenlere özgü meslek odasının varlığını (Etmen21) öğretmenler öğretmen adayı ve öğretim elemanlarından daha fazla önemsemektedir. Öğretmenin okul yönetimine katılımını öğretim elemanları da öğretmen adaylarından daha fazla önemsemektedirler.

Öğretimin başarısında velilerin okula katılımı (Etmeni 3) öğretmen ve öğretim elemanlarınca benzer oranda önemsenirken, öğretmenler aynı etmeni öğretmen adaylarından daha fazla önemsemektedirler. Buna karşın öğretimin başarısında okulun bulunduğu çevrenin eğitim düzeyi (Etmeni 6) öğretmen ve öğretim elemanlarınca öğretmen adaylarından daha fazla önemsenmektedir. Öğretimin başarısında öğretim sürecinin teftişi (Etmeni9) öğretim elemanlarınca öğretmen ve öğretmen adaylarından daha fazla önemsenmektedir. Öğretimin başarısında öğretmenlerin eğilimle ilgili kararlara katılımı (Etmen22) öğretmenlerce öğretim elemanları ve öğretmen adaylarından daha fazla, öğretim elemanlarınca da öğretmen adaylarından daha fazla önemsenmektedir.

Nüfusbilim Özellikleri ve Kurum, Öğretmen Özellikleri, Eğitim Alanları ile Başarı Etmenleri

Cinsiyete Göre. Eğitim fakültelerinde öğrenim gören öğretmen adayları, öğretmenler ve eğitim fakülteleri öğretim elemanları kadın ve erkek olarak gruplanarak anketlerdeki ortak maddelere verdikleri yanıtlar dahilinde t testi ile karşılaştırılmıştır (Çizelge 42; çizelgelerde, gruplara göre anlamlı farklılık gösteren konulara yer verilmiştir). Buna göre bulunan (öğrenim görülen, yetişilen ya da çalışılan) kurumda öğretim elemanlarının akademik açıdan yeterliliği (KcJel 1), ortamın bireysel özgürlüğe açıklığı (Kde18) ve ortamın sosyal ve kültürel açıdan öğrenciyi zenginleştirmesi (Kde19)

konularında, kadın ve erkek öğretmen adayı, öğretmen ve öğretim elemanlarının görüşleri arasında farklılık vardır. Kadınlar, bu üç konuda, kurumları erkeklerin gördüğünden daha yeterli görmektedir.

Yazın eserlerini (roman, şiir, vb) izleme (Öga3) ve öğretmen adaylarının güzel sanatlar ve müzik eğitimi alması (Öga4) konularında kadın ve erkek öğretmen adayı, öğretmen ve öğretim elemanlarının görüşleri arasında farklılık vardır. Kadınlar, bu iki konuyu erkeklerin gördüğünden daha önemli görmektedir.

Öğretmenlik programlarında eğitim teknolojisinin (Alan8), gelişim psikolojisinin (Alan10), eğitim ekonomisinin (Alan 3), eğitim hukukunun (Alan5), yetişkin eğitimin (Alan19), sınıf yönetiminin (Alan17), uzaktan eğitimin (Alan 18), program geliştirmenin (Alan15) ve özel eğitimin (Alan14) bulunmasını önemi konusunda kadın ve erkek öğretmen adayı, öğretmen ve öğretim elemanlarının görüşleri arasında farklılık vardır. Kadınlar, bu konuları erkeklerin gördüğünden daha önemli görmektedir.

Okulun bulunduğu çevrenin güzelliğinin (Etmeni 7) öğretimin başarısındaki önemi konusunda kadın ve erkek öğretmen adayı, öğretmen ve Öğretim elemanlarının görüşleri arasında farklılık vardır. Erkekler, bu etmeni kadınların gördüğünden daha önemli görmektedir.

Çizelge 42. Cinsiyet ve Kurum, Öğretmen Özellikler, Eğitim Alanları ve Başarı Etmenleri
T-test Sonuçları

Değer Konusu	Kadın			Erkek			t _n	P
	n	$\bar{X}$	s	n	$\bar{X}$	s		
KDe11	1255	3,0685	1,1373	1774	2,8974	1,1051	4,147	,001
KDe18	1292	2,7012	1,1652	1820	2,5709	1,1308	3,129	,001
KDe19	1287	2,6643	1,2004	1822	2,5390	1,0948	2,974	,001
ÖGA3	1306	4,3116	,7840	1819	4,1561	,8539	5,194	,001
OCA4	1301	3,7640	1,3251	1816	3,6371	1,0664	2,958	,001
Alan3	1290	3,8302	,9784	1801	3,9245	,8780	-2,755	,001
Alan5	1291	3,8652	,8981	1804	3,9640	,8500	-2,755	,001
Alan8	1291	4,1905	,8330	1808	4,2716	,7658	-2,799	,001
Alan10	1288	4,4783	,7026	1804	4,3797	,7503	3,697	,001
Alan12	1292	4,3042	,7770	1804	4,2106	,7782	3,301	,001
Alan14	1290	4,1806	,8891	1799	4,0033	,8974	5,436	,001
Alan15	1293	4,2452	,7934	1798	4,1346	,7864	3,842	,001
Alan17	1279	4,4644	,7252	1800	4,3600	,7664	3,845	,001
Alan18	1264	3,6210	1,0654	1784	3,4552	1,0713	4,221	,001
Alan19	1286	4,0241	,9245	1808	3,8269	,9335	5,824	,001
Etmeni 7	1295	3,4888	1,1194	1807	3,6099	1,0875	-3,020	,001

Medeni Duruma Göre. Öğretmenler ve öğretim elemanları evli ve evli olmayan olarak gruplanarak, anketlerdeki ortak maddelere verdikleri yanıtların farklı olup olmadığı t testi ile karşılaştırılmıştır (Çizelge 43).

Alanla/branşla ilgili öğrenim görülen/yetişilen kurumlarda verilen bilgilerin yeni gelişmeleri yansıtmaya yeterliliği (Kde2) konusunda evli olan ve olmayanlar birbirinden farklı düşünmekte olup, evli olmayanlar daha yeterlidir şeklinde görüş belirtmektedir. Benzer olarak, öğretmen adaylarının eleştirel düşüncelerinin geliştirilmesinin önemi (Öga8) konusunda evli olan ve olmayanlar birbirinden farklı düşünmekte olup, evli olmayanlar daha önemlidir şeklinde görüş belirtmektedir. Öğretmenlik programlarında gelişim psikolojisinin (Alan10) bulunmasının önemi ve okulun fiziksel olanaklarının

(Etm5) öğretimin başarısındaki önemi konusunda evli olan ve olmayanlar birbirinden farklı düşünmekte olup, evli olmayanlar daha önemlidir şeklinde bir yönelim içindedirler.

Çizelge 43. Medeni Durum ve Kurum, Öğretmen Özellikler, Eğitim Alanları ve Başarı Etmenleri T-test Sonuçları

Değer Konusu	Evli			Evli değil			t.	P
	n	$\bar{X}$	s	n	$\bar{X}$	s		
KDE2	1644	2,9197	1,1352	630	3,0651	1,1476	-2,712	,001
Öga8	1642	4,3812	,6565	635	4,4614	,6968	-2,568	,001
AlanIO	1626	4,4649	,6395	628	4,5446	,6184	-2,675	,001
Etm5	1650	4,4752	,6438	634	4,5521	,6116	-2,592	,001

Mezuniyete Göre. Öğretmenler ve eğitim fakülteleri öğretim elemanları mezun oldukları fakülteye göre iki grupta toplanmıştır. Birinci grupta eğitim yüksekokulu, eğitim enstitüsü ve eğitim fakültesi mezunları yer almış, ikinci grupta ise diğer fakülte mezunları yer almıştır. Bu iki grup anketlerdeki ortak maddelere verdikleri yanıtlar dahilinde t testi ile karşılaştırılmıştır (Çizelge 44). Çizelgede sadece grupların anlamlı farklılık gösterdiği konulara yer verilmiştir. Alanla/branşla ilgili öğrenim görülen/yetişilen kurumlarda verilen bilgilerin yeni gelişmeleri yansıtmaya yeterliliği (Kde2), öğretmenlik formasyonu olarak verilen dersleri kuramsal açıdan yeterliliği (Kde6), öğretim elemanlarının akademik açıdan yeterliliği (Kde11), öğretim elemanlarının öğrettikleri yöntemleri kendi derslerinde kullanma yeterliliği (Kde12) ve bilimsel yaklaşım kazandırılmasının yeterliliği (Kde21) konusunda iki grup birbirinden farklı düşünmekte ve ikinci gruptakiler bu konuların yeterliliği konusunda birinci gruptakilerden daha yeterlidir şeklinde görüş belirtmektedir.

Çizelge 44. Mezun Olunan Fakülte ve Kurum, Öğretmen Özellikler, Eğitim Alanları ve Başarı Etmenleri T-test Sonuçları

Değer Konusu	Öğretmen Yetiştiren			Öğretmen Yetiştirmeyen			t.)	P
	n	$\bar{X}$	s	n	$\bar{X}$	s		
KDe2	1376	2,9019	1,1332	872	3,0642	1,1442	-3,297	,001
KDe6	1339	3,1822	1,0657	862	3,0580	1,0686	2,667	,001
KDe11	1321	2,9175	1,1133	855	3,1743	1,0608	-5,353	,001
KDe12	1350	2,8363	1,0921	858	2,9953	1,0529	-3,382	,001
KDe21	1373	2,5492	1,1125	874	2,6899	1,1332	-2,903	,001
ÖGA2	1381	4,0138	,9581	870	3,8713	1,0519	3,238	,001
ÖGA4	1375	3,8138	1,2803	872	3,6583	1,0323	3,019	,001
ÖGA8	1378	4,4318	,6423	871	4,3548	,7123	2,655	,001
Alan17	1362	4,5059	,6440	850	4,4071	,6874	3,420	,001
Etm20	1374	4,0517	,9803	863	3,9282	1,0328	2,841	,001

Öğretmen adaylarının en az bir yabancı dil bilmesini (Öga2), güzel sanatlar ve müzik eğitimi almasını (Öga4) ve eleştirel düşüncelerinin geliştirilmesini (Öga8) her iki grupta önemli görürken, birinci gruptakiler daha önemli görmektedir. Ayrıca, öğretmenlik programlarında sınıf yönetimi (Alan17) alanının bulunmasını ve öğretimin başarısında öğretmen sendikalarının etkinliğini (Etm20) birinci gruptakiler daha önemli görmektedir.

Öğretmen Adayının Sınıfına Göre. Eğitim fakültelerinde öğrenim gören öğretmen adayları, 2. ve 4. sınıf öğrencileri olarak iki gruba ayrılmış, bu ayrıma göre değerlendirme konularındaki yaklaşımları t-test ile analiz edilmiştir. Anlamlı çıkan farklılıklar Çizelge 45'te verilmektedir. Öğrenim görülen kurumlarda öğretmenlik formasyonu olarak verilen bilgilerin yeni gelişmeleri yansıtmadaki yeterliliği (Kde5), öğretmenlik formasyonu olarak verilen derslerin kuramsal açıdan yeterliliği (Kde6), genel öğretim yöntemleriyle ilgili olarak öğretilenlerin yeterliliği (Kde8), alanın/branşın özel öğretim

yöntemleriyle ilgili olarak öğretilenlerin yeterliği (Kde9) ve okul deneyiminin yeterliliği (Kde10) konularını 2. sınıfta öğrenim gören öğretmen adayları, 4. sınıfta öğrenim görenlerden daha az yeterli bulmaktadır.

Öğretmen adaylarının yazın eserlerini (roman, şiir, vb) izleme (Öga3) ve öğretmen adaylarının güzel sanatlar ve müzik eğitimi alması (Öga4), diğer bilim alanlarından dersler almasını (Öga7) ve öğretmen adaylarının eleştirel düşüncelerinin geliştirilmesini (Öga8) 2. sınıfta okuyanlar, 4. sınıftakilere göre daha önemli olarak değerlendirmektedir.

Çizelge 45. 2. ve 4. Sınıflara Göre Değerlendirmelerin T-test Sonuçları

Defter Konu	2. sınıf			4. sınıf			t»	P
	n	$\bar{X}$	s	n	$\bar{X}$	s		
Kde5	340	2,7647	1,0659	384	3,0495	1,0792	-3,564	,001
Kde6	338	2,6746	1,0424	387	2,9406	1,1286	-3,298	,001
Kde8	339	2,7994	1,0580	387	3,1292	1,9096	-2,823	,001
Kde9	338	2,6598	1,0247	388	2,9433	1,1169	-3,545	,001
Kde10	342	2,7778	1,1033	388	3,0490	1,1570	-3,229	,001
Öga3	359	4,2256	,9346	387	3,9535	1,0642	3,699	,001
Öga4	354	3,6554	1,0750	387	3,3695	1,1519	3,483	,001
Öga7	355	3,6930	,9937	387	3,4599	1,0581	3,093	,001
Öga8	356	4,1489	,9570	389	3,9280	1,1621	2,841	,001
Alan4	358	4,1034	,9485	390	3,8949	,9468	3,006	,001
Alan5	355	3,8423	,9555	387	3,6408	,9564	2,867	,001
Alan6	355	4,0789	,9355	386	3,8756	,9935	2,860	,001
Alan7	355	3,6592	1,0439	387	3,4393	1,0398	2,872	,001
Alan19	354	4,0113	,9639	383	3,8016	1,0792	2,774	,001

Eğitim felsefesinin (Alan4), eğitim hukukunun (Alan5) eğitim sosyolojisinin (Alan6), eğitim tarihinin (Alan7) ve yetişkin eğitiminin (Alan19) programlarda bulunmasını 2. sınıfta öğrenim gören öğretmen adayları 4. sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarından daha önemli olarak değerlendirmektedir. Öğretimin başarısında rol alabilecek bazı etmenleri 2. ve 4. sınıfta öğrenim gören öğretmen adayları birbirlerine benzer düzeyde önemli olarak değerlendirmektedir.

Öğretmen Yetiştirme Konusunda Öneriler

Öğretmen, öğretmen adayı ve öğretim elemanlarına öğretmen yetiştirme konusunda, öğretmen adayının seçimi, eğitileceği okul ve benzeri konularda ne düşündüğü ve ne önerdiği sorulmuştur. Bu bölümde bu konudaki bulguların dökümü ve değişik özelliklere göre düşünce ve önerilerin farklılık gösterip göstermediği analiz edilmektedir.

Öğretmen Adayının Seçimi

Eğitim fakültelerine öğrenci seçilmesi konusunda özel yetenek sınavının yapılmasını, öğretmenlerin yüzde 57'si, öğretmen adaylarının yüzde 49'u ve öğretim elemanlarının ise yüzde 63'ü benimsemektedir (Çizelge 46). Var olan sınav sistemini yeterli bulanlar yüzde 10 ile 18 arasında, gereksiz bulanlar da yüzde 7-15 arasında değişmektedir. Diğer seçeneğine giren öneriler arasında, öğretmenler, ortamın bilimsel ve nitelikli olması; öğretmen adayları, genel kültür ve zeka sınavlarının yapılmasına; öğretim elemanları ise sınavın içeriğinin düzeltilmesi, öğretmen liselerine daha çok önem verilmesi, öğretmen liselerine öğrenci alırken özel yetenek sınavının yapılması gibi önerilere yer vermişlerdir.

Çizelge 46. Öğretmen Olacakların Seçimi Konusunda Öneriler

Aday Secimi	Öğretmen		Öğretmen Adayı		Öğretim Elemanı	
	f	%	f	%	f	%
ÖSS Yeleri	228	11	173	18	32	10
Ö/el Yeleneği S.	1181	57	465	49	118	63
Sınav Gereksiz	321	15	147	15	21	7
Diğer	236	11	131	14	46	14
Belirtmemiş	125	6	40	4	18	6

Öğretmen adayları seçiminde sınav yanında birebir görüşme yapılmasını, öğretmenlerin yüzde 28'i, öğretmen adaylarının yüzde 32'si ve öğretim elemanlarının ise yüzde 52'si savunmaktadır (Çizelge 47). Liselerden öğretmenlik alanı için yönlendirme yapılmasını düşünenlerin oranı da yüzde 18 ile 28 arasında değişmektedir. Sınava ek olarak başka yöntem uygulanmasını gereksiz bulanlar da yüzde 11-20 arasında değişmektedir. Yanıt vermeyenler de oldukça yüksektir (%7-14). Öğretmenler, staj sırasında değerlendirme olması, öğrenci hakkında bireysel araştırma yapılması, adayın dış görünüşüne bakılması; öğretmen adayları, mesleği sevenlerin seçilmesi, konuşma becerisi ve ruhsal duruma bakılması; öğretim üyeleri ise, kişilik testleri uygulanması, ilköğretimden itibaren yönlendirme yapılması gibi önerilere diğer seçeneğinde yer vermişlerdir.

Çizelge 47. Öğretmen Olacakların Seçiminde Sınav Yapılmasını Ek Öneriler

Sınava Ek Öneri	Öğretmen		Öğretmen Adayı		Öğretim Elemanı	
	f	%	f	%	f	%
Gereksiz	387	19	187	20	33	11
Birebir Görüşme	579	28	305	32	164	52
Liseden Yönlendirme	582	28	242	25	57	18
Diğer	238	11	150	16	26	8
Belirtilmemiş	305	14	72	7	35	11

Öğretmen Adayının Kaynağı

Öğretmen, öğretmen adayları ve öğretim elemanları yüzde 61-77 arasındaki yüksek oranlarda, öğretmen liselerini öğretmenlik kaynağı olarak gerekli görmemekte, öğrenci herhangi bir liseden gelebilir demektir (Çizelge 48). Öğretmenlerin yüzde 34'ü öğretmen lisesinden gelsin derken, fakülte öğrencileri yüzde 19 ve öğretim elemanları da yüzde 23 oranında bu görüşü paylaşmaktadır.

Çizelge 48. Öğretmen Olacakların Bitirmesi Beklenen Lise Türü

Önerilen Lise Türü	Öğretmen		Öğretmen Adayı		Öğretim Elemanı	
	f	%	f	%	f	%
Öğretmen Lisesi	705	34	177	19	72	23
Herhangi Lise Olabilir	1282	61	738	77	224	71
Belirtmemiş	104	5	41	4	19	6

Alan Derslerini Yeri

Öğretmen adaylarının alan/ branş bilgisini, öğretmenlik/formasyon derslerinde olduğu gibi eğitim fakültelerinde okuması görüşü, öğretmenlerin yüzde 79'u tarafından benimsendiği gibi, öğretmen adayları (%70) ve öğretim elemanları tarafından (%72) da benimsenmektedir (Çizelge 49). Bu derslerin eğitim fakültesinde değil de ilgili fakülteden alınmasını savunanlar da öğretmenlerde yüzde 16'yı, öğretmen adaylarında yüzde 25'i ve öğretim elemanlarında yüzde 22'yi bulmaktadır. Deneklerin yüzde 5 kadarı bir görüş belirtmemiştir.

Çizelge 49. Alan/Branş Derslerini Vermesi Gereken Fakülte

Önerilen Fakülte	Öğretmen		Öğretmen Adayı		Öğretim Elemanı	
	f	%	f	%	f	%
Fen-Edebiyat Fakültesi	327	16	241	25	69	22
Eğitim Fakültesi	1648	79	669	70	226	72
Belirtmemiş	116	5	46	5	20	6

Mesleğe Uygunluk Koşulu

Öğretmen adaylarının, yetiştikleri kurumdan mezun olurken "mesleğe uygun nitelik"lerin aranması öğretmenlerin yüzde 90'ı, öğretmen adaylarının yüzde 80'i ve öğretim elemanlarının da yüzde 90'ı tarafından benimsenmektedir (Çizelge 50), Başka bitirme koşulu konmasına karşı çıkanlar yüzde 3-11 arasında, herhangi bir yanıt vermeyenler de yüzde 3-9 arasında değişmektedir.

Çizelge 50. Öğretmen Olacakların Mezun Olabilmeleri için Ek Koşullar

Ek Koşul	Öğretmen		Öğretmen Adayı		Öğretim Elemanı	
	f	%	f	%	f	%
Ek Koşul Gereksiz	134	7	101	11	11	3
Mesleğe Uygunluk Niteliği Aranmalı	1889	90	762	80	282	90
Belirtmemiş	68	3	93	9	22	7

Parasız-Yatılı-Gündüzlü Okuma

Öğretmenlerin, öğretmen adaylarının ve öğretim elemanlarının yüzde 51-66 arasında değişen oranlarda benimsedikleri bir başka durum, öğretmen olarak yetiştirileceklerin parasız gündüzlü öğrenci olarak okumalarıdır (Çizelge 51). Parasız yatılı öğrenciliği savunanlar, öğretmenler arasında yüzde 3.1'i öğretmen adayları arasında yüzde 23'ü ve öğretim elemanları arasında da yüzde 20'yi bulmaktadır. Her üç kümede de paralı yatılı ya da paralı gündüzlü öğretimi savunanlar da vardır. Bu konuda görüş belirtmeyenler de yüzde 5-14'lük oranlardadır.

Çizelge 51. Öğretmen Olacakların Paralı/Parasız/Yatılı/Gündüzlü Okuması

Öğrenim Türü	Öğretmen		Öğretmen Adayı		Öğretim Elemanı	
	f	%	f	%	f	%
Parasız-Yatılı	650	31	216	23	61	20
Paralı-Yatılı	67	3	17	2	10	3
Parasız-Gündüzlü	1070	51	628	66	157	50
Paralı-Gündüzlü	94	5	26	3	42	13
Diğer	6	0,3	15	1	-	-
Belirtilmemiş	204	9,7	54	5	45	14

Öğretmenlik Eğitiminin Yapılacağı Yer

Öğretmenlere, öğretmen adaylarına ve öğretim elemanlarına hangi kurumda öğretmenlik eğitimi verilmesini uygun buldukları sorulmuştur. Öğretmenlik eğitiminin, eğitim fakültelerinde verilmesi gerektiği görüşü her üç grup için birinci sırada yer almaktadır (öğretmenler %41,2; öğretmen adayları %58,1; öğretim elemanları %59,6). İkinci sırada ise, her üç grup için de öğretmenlik eğitiminin Öğretmen Üniversitesi'nde yapılması gerektiği görüşü yer almaktadır (öğretmenler %25; öğretmen adayları %15,7; öğretim elemanları %17,8). Öğretmenlerin yaklaşık yüzde 12'si üçüncü sırada MEB'e bağlı öğretmen okullarını belirtirlerken, öğretmen adayları yüzde 11,4 ile fen/edebiyat fakültelerinde, öğretim elemanları ise yüzde 4,5 ile Milli Eğitim Akademisi'nde öğretmenlik eğitiminin verilmesi gerektiğini belirtmektedirler (Çizelge 52).

Çizelge 52. Öğretmenlik Eğitiminin Yapılacağı Yer

Öğretmen Eğitiminin Yapılacağı Yer	Öğretmen		Öğretmen Adayı		Öğretim Elemanı	
	f	%	f	%	f	%
Eğitim fakülteleri	861	41,2	555	58,1	187	59,6
Öğretmen üniversitesi	522	25,0	150	15,7	56	17,8
MEB'e bağlı okullar	254	12,1	38	4,0	6	1,9
Milli Eğitim Akademisi	144	6,9	20	2,1	14	4,5
Fen/edebiyat fakülteleri	67	3,2	109	11,4	9	2,9
Diğer	42	2,0	19	2,0	2	0,6
Birden fazla tercih belirten	23	1,1	17	1,8	-	-
Belirtmemiş	178	8,5	47	4,9	40	12,7
Toplam	2091	100	955	100	314	100

Her üç gruptan, öğretmenlik eğitimi verilmesini uygun buldukları kurumlar ile ilgili tercih nedenlerini yazılı olarak açıklamaları istenmiş ve nedenlerine ilişkin görüşleri her bir grup için ayrı ayrı incelenmiştir. Toplam 2.091 öğretmenin hemen hemen yarısı hiçbir öneride bulunmazken, yarısından biraz fazlası (yanıt sayısı-f: 1153; % 55,1) tek bir neden, yüzde 23,1'i (f: 484) iki neden ve yalnız yüzde 6,4'ü de (f: 133) üç neden belirtmiştir. Toplam 955 öğretmen adayından yaklaşık yüzde 63,4'ü (f: 605) tek bir neden belirtirken, yüzde 14,2'si (f: 136) iki neden, yüzde 2,3'ü ise (f: 22) üç neden belirtmişlerdir. Benzer bir biçimde, toplam 314 öğretim elemanının yaklaşık yarısı (f: 158, %50,3) tek bir neden belirtirken, iki (f: 20; %6,4) ve üç neden (f: 5; %1,6) belirten öğretim elemanlarının sayıları çok sınırlıdır.

Öğretmenlerin, öğretmen adaylarının ve öğretim elemanlarının, öğretmenlik eğitimi verilmesini tercih ettikleri kurumlar ile ilgili tercih nedenleri karşılaştırmalı olarak incelenmiş, bulunan sonuçlar aşağıda Çizelge 53'te özetlenmiştir. Öğretmenlerin, öğretmenlik eğitimi verilmesini uygun buldukları kurumlar ile ilgili tercih nedenleri kurum tercihlerine göre incelendiğinde, bu yönde tercih belirten 861 öğretmenden 635'i (%41,2) bu konuda düşündükleri nedenlerini açıklamışlardır. Bu nedenlere bakıldığında, öğretmenlerin, eğitim fakültelerini tercih etmelerinin başında, eğitim fakültelerinin mesleki bilgi ve beceriyi daha etkin bir şekilde kazandırması (f: 91; %14,3), bu kurumlarda eğitimin daha kaliteli olması (f: 90; %14,2), daha verimli ve yeterli olması (f: 90; %14,2), uygulama ve stajlara daha ağırlıkla yer verilmesi (f: 53; %8,3) gibi nedenler gelmekte, bunları daha düşük yüzdelerle diğer nedenler izlemektedir.

Öğretmenler ikinci sırada öğretmen üniversitelerini tercih etmişlerdir. Bunun nedenlerine ilişkin verilen 578 cevap incelendiğinde bu kurumlarda eğitimin daha kaliteli olabileceği (f: 88; %15,2), mesleki bilgi ve beceriyi daha etkin bir şekilde kazandırabileceği (f: 82; %14,2), sadece öğretmen yetiştirme amacıyla kurulmuş bir kurum olarak kurumsal özerkliği olacağı (f: 58; %10) ve bu kurumdan yetişeceklerin mesleğe karşı daha olumlu tutum geliştirecekleri (f: 51; %8,8) görüşleri öne çıkmaktadır. Öğretmenlerin, öğretmenlik eğitimi verilmesini uygun buldukları kurumlar arasında üçüncü sırada tercih ettikleri MEB'e bağlı öğretmen okullarına yönelik nedenlerle ilgili verdikleri 224 cevaba bakıldığında, görüşler, mesleğe erken yöneltme (f: 38; %17), öğretmen yetiştirmede MEB ile öğretmenlik arasındaki doğrudan bağlantı (f: 34; %15,2) ve mesleğe karşı daha olumlu tutum (f: 27; %12,1) olarak sıralanmaktadır. Diğer yandan Milli Eğitim Akademisi ve fen/edebiyat fakülteleri öğretmenler tarafından daha düşük oranlarda tercih edilmiştir. Milli Eğitim Akademisi'ni kurum olarak tercih eden öğretmenlerin bu konuya ilişkin verdikleri 128 yanıtta tercih nedenlerinin belli bir konuya yoğunlaşmadığı, dağınıklık gösterdiği görülmektedir. Öğretmenlerin sadece yüzde 3,2'sinin

fen/edebiyat fakültelerinde öğretmenlik eğitimi verilmesini uygun buldukları ve bu konuda verilen 49 yanıtta bakıldığında, fen/edebiyat fakültelerini tercih edenlerin öncelikle bu kurumda alan bilgisinin daha etkili verilebileceğini (f: 22; %44,9) düşündükleri görülmektedir.

Öğretmen adaylarının, öğretmenlik eğitimi verilmesini uygun buldukları kurumlar ile ilgili tercih nedenleri, kurum tercihlerine göre incelendiğinde, eğitim fakültelerinin ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Öğretmen adayları bu tercihlerinin nedenlerine ilişkin verdikleri 434 yanıtta eğitim fakültelerinde mesleki bilgi ve becerinin daha iyi kazanıldığı (f: 156; %35,7), eğitimin kalitesinin daha iyi olduğu (f: 43; 709,8) uygulamalı eğitime daha fazla yer verildiği (f: 33; %7,6) ve kaliteli öğretmen yetiştirildiği (f: 26; %5,9) yönündeki düşüncelerini belirtmişlerdir. Öğretmen adayları da ikinci sırada öğretmen üniversitelerini tercih etmişlerdir. Bunun nedenlerine ilişkin verdikleri 158 yanıtta bakıldığında, bu kurumu tercih edenlerin böyle bir tercihi yapmalarında bu kurumlarda kaliteli öğretmen yetiştirileceği (f: 30; %19), eğitimin daha kaliteli olacağı (f: 22; %13,9) ve eğitimin özenli olacağı (f: 17; %10,8) öncelikle belirtilen nedenlerdir. Öğretmen adaylarının, üçüncü sırada fen/edebiyat fakültelerini öğretmenlik eğitimi verilmesini uygun buldukları kurumların alan bilgisini daha iyi vereceği kurumlar arasında belirtmeleri ve bu konuya ilişkin verilen 74 yanıtta bakıldığında bu (f: 23; %31,2) ve daha kaliteli eğitim olacağı (f: 16; %21,6) görüşleri öğretmenlerle benzerlik göstermektedir.

Cizelge 53- Tercih Edilen Kurumlar ve Tercih Nedenleri

Tercih nedeni	Öğretmen				Öğretmen adayı			Öğretim	
	Tercih edilen kurumlar*								
	1	2	3	4	1	2	5	1	2
Mesleki bilgi ve beceri	91	82	19	15	156	8	2	6	3
Eğilimin kalitesi	90	88	16	12	43	22	16	8	4
Kaliteli öğretmen	21	31	20	9	26	30	3	-	-
Alan bilgisi	43	11	5	16	20	4	23	-	-
Uygulamalı eğitim	53	36	10	14	33	5	2	4	0
Özenli eğilim	-	-	-	-	17	17	4	0	7
Öğretmen yetiştirme amacı	12	29	3	2	24	6	0	13	6
Öğretim elemanı niteliği	29	23	4	6	16	4	1	3	2
Mesleğe erken yönelme	13	23	38	1	5	0	1	-	-
Öğretmen seçimi	31	45	11	7	13	5	1	3	4
Verim ve etkinlik	90	16	8	0	6	6	3	-	-
Bilimsellik	-	-	-	-	7	1	7	-	-
Öğretmenlik değeri	-	-	-	-	7	7	0	1	1
Kültürel ve sosyal gelişim	21	14	4	2	10	2	0	-	-
Altyapı ve olanaklar	-	-	-	-	3	7	3	1	1
Kurumsal özerklik	24	58	6	12	2	7	0	5	13
Mesleğe karşı tutum	31	51	27	4	-	-	-	2	5
MEB ve müfredat	6	6	34	13	-	-	-	-	-
Kurumsal nitelik	21	13	1	4	-	-	-	-	-
Parasız eğitim	4	4	6	0	-	-	-	-	-
Eğitim fak. Niteliği	-	-	-	-	-	-	-	50	1
Diğer	55	48	12	11	49	27	8	8	3
Toplamı	635	578	224	128	437	158	74	106	50

* 1. Eğitim fak.; 2. Öğretmen üni.; 3. MEB'e bağlı okul; 4. Millî Eğitim Akademisi; 5. Fen/edebiyat fak.

Öğretim elemanlarının, öğretmenlik eğitimi verilmesini uygun buldukları kurumlar ile ilgili tercih nedenleri kurum tercihlerine göre incelendiğinde, öğretim elemanlarının da eğitim fakültelerini,

eğitim fakültelerinin daha nitelikli olması (f: 50; %47,2) ve bu kurumların ğretmen yetiştirme amacında olması (f: 13; %12,3) nedeniyle ilk sırada tercih ettikleri görülmektedir. Öğretim elemanları, ğretmen üniversitelerinde kurumsal özerkliğin olacağını (f: 13; %26), özenli eğitim verileceğini (f: 7; %14) ve bu kurumların amacını ğretmen yetiştirme olarak görmeleri (f: 6; %12) nedeniyle, ğretmen üniversitelerini ikinci sırada tercih etmektedirler. Bu iki eğitim kurumu dışında kalan eğitim kurumlarının, ğretim elemanları tarafından, öğretmenlik eğitimi verilmesi için pek tercih edilmediği görülmektedir.

Nüfusbilim zelliklerine Göre neri Analizleri

Öğretmenlerin, ğretmen yetiştirme konusundaki önerilerinin, öğretmenin cinsiyeti, yaşı, medeni durumu, bitirdiği lise, bitirdiği ksekokul (ğretmen yetiştiren okul/ diğer okullar), öğretmenlik alanı ve öğretmenlik kıdemi ile ilişkili olup olmadığı Kay kare testi ile analiz edilmiştir. Bu analiz sonunda, "ğretmen adayı seçimi" ve "ğretmen adayının fakülteden mezuniyetinde mesleğe uygunluk niteliğinin aranıp aranmaması" konularında, yukarıda değinilen nüfusbilim özelliklerine göre öğretmenler arasında bir fark olmadığı görülmüştür. Öğretmen adayının seçiminde SS ek neriler (Sınava Ek) konusunda verilen yanıtlar, bitirilen ksekokğretim kurumuna göre fark etmemekte; öğretmenin cinsiyetine, yaşına, medeni durumuna, bitirdiği liseye, öğretmenlik alanına ve öğretmenlik kıdemine göre anlamlı farklılıklar göstermektedir (izelge 54). Kadın ğretmenler, bekarlar, özel liseden gelenler ve rehber öğretmenler "birebir görüşme yapılmasını", kıdemli ve yaşlı öğretmenler "liseden ğretmen olabilir" denmesini; din dersi öğretmenleri ise "başka sürece gerek yok" seçeneğini diğerlerinden daha çok önemsemektedirler.

Öğretmen olacakların hangi liseden gelmesi gerektiği (Lise Kaynağı), cinsiyete göre fark etmemekte; yeni öğretmenler, ğretmen olarak yetişmemiş olanlar, orta yaşlılar, evliler, imam hatip lisesinden gelenler, din öğretmenleri "herhangi bir liseden gelebilmeli"; ğretmen lisesi mezunları, kıdemliler ve yaşlılar "ğretmen lisesinden gelmeli" seçeneğini anlamlı bir biçimde tercih etmektedirler. Öğretmenlerin alan derslerini alacakları yer (Alan Dersi) konusunda kadınlar ve orta yaşlılar "fen edebiyat fakültesini"; evliler, ğretmen yetiştiren ksekokul mezunları, kıdemli öğretmenler, mesleki teknikiler ve özel okuldan gelenler de "eğitim fakültelerinde" verilmesini diğerlerinden daha çok istemektedirler. Öğretmen adaylarının yatılı-gündüzlü okuması konusunda, öğretmenin kıdemi bir fark yaratmazken, kadınlarla bekarlar "parasız-gündüzlü"; ğretmen liseliler ve kıdemliler "parasız-yatılı" seçeneğini daha çok, ğretmen olarak yetişmemişler ise parasız yatılılığı daha az benimsemektedirler. Öğretmenlik eğitiminin verileceği yer (Eğitim Yeri) konusu da bitirilen lise ve öğretmenlik alanına göre fark etmemekte; kadınlar, bekarlar ve yeni öğretmenler "eğitim fakültelerini", kıdemli ve yaşlı öğretmenler ise bakanlığa bağlı bir kurumda yetişmesini benimsemektedirler.

Çizelge 54. Öğretmenlerin Nüfusbilim Özellikleri ve Öğretmen Yetiştirme Konusundaki Öneriler Arasındaki ilişkiler y2 Analiz Sonuçları

Özellik - Öneri Konusu	$\bar{y}_n$	n	sd	p	Cremer's V	P
Cinsiyet- Sınava Ek	16,72	1546	2	,001	,15	,001
Yaş- Sınava Ek	28,39	1 504	8	,01	,10	,01
Medeni Hal- Sınava Ek	34,54	1 539	2	,01	,15	,01
Lise Türü- Sınava Ek	42,46	1 528	10	,01	,12	,01
Branş - Sınava Ek	59,73	1531	24	,01	,14	,01
Kıdem- Sınava Ek	37,54	1529	8	,01	,11	,01
Yaş- Lise Kaynağı	138,28	1927	4	,01	,27	,01
Medeni Hal- Lise Kaynağı	28,99	1976	1	,01	,12	,01
Lise Türü- Lise Kaynağı	134,35	1961	5	,01	,26	,01
Yüksek okul- Lise Kaynağı	19,55	1956	1	,001	,10	,001
Branş- Lise Kaynağı	84,45	1957	12	,01	,21	,01
Kıdem- Lise Kaynağı	155,37	1957	4	,01	,28	,01
Cinsiyet- Alan Dersi	6,03	1973	1	,02	,06	,02
Yaş- Alan Dersi	29,10	1919	4	,01	,12	,01
Medeni Hal- Alan Dersi	20,57	1964	1	,01	,10	,01
Lise Türü- Alan Dersi	14,69	1949	5	,01	,13	,01
Yüksek okul- Alan Ders	228,88	1945	1	,01	,34	,01
Branş- Alan Dersi	75,35	1946	12	0,1	,20	,01
Kıdem- Alan Dersi	35,12	1945	4	,01		,01
Cinsiyet- Yatılı-gündüzlü	38,03	1880	3	,01	,14	,01
Yaş- Yatılı-gündüzlü	55,58	1827	12	,01	,10	,01
Medeni Hal- Yatılı-gündüzlü	20,13	1871	3	,01	,10	,01
Lise Türü- Yatılı-gündüzlü	90,20	1854	15	,01	,13	,01
Yokul- Yatılı-gündüzlü	11,19	1 856	3	,01	,08	,02
Branş- Yatılı-gündüzlü	61,36	1855	36	,01	,11	,005
Kıdem- Yatılı-gündüzlü	70,96	1851	12	,01	,11	,01
Cinsiyet- Eğitim Yeri	1 7,64	1 846	4	,001	,10	,001
Yaş - Eğitim Yeri	1 10,89	1797	16	,001	,12	,001
Medeni Hal- Eğitim Yeri	32,77	1818	4	,001	,13	,001
Y.kokul- Eğitim Yeri	79,84	1819	4	,001	,21	,001
Kıdem- Eğitim Yeri	114,37	1819	16	,001	,13	,001

Öğretmen yetiştirmeyle ilgili öneriler, öğretim elemanının medeni durumuna, yaşına, çalıştığı alana ve unvanına göre fark etmemektedir. Kıdemlilerle kadın öğretim elemanları için "parasız-gündelikli" öğrencilik değerlerinden çok daha önemlidir (Çizelge55) Yaşlı öğretim elemanları içinde öğretmen lisesinden öğrenci seçilmesi önemli görülmektedir. Öğretim elemanları öğretmenlik eğitiminin eğitim fakültelerinde, öğretmen üniversitelerinde ya da diğer yerlerde verilmesi konusunda medeni duruma, bitirdikleri liseye ve çalıştıkları alana göre farklı düşünmezken, kadınlar orta yaşlılar ve genç öğretim elemanları değerlerine göre daha büyük oranlarda eğitim fakültelerini önermektedirler.

Öğretmen adayları için ise durum şöyledir. Kadın adaylar özel yetenek sınavını, bire bir görüşme yapılmasını ve öğretmen olacak öğrencide mesleğe uygunluk niteliğinin aranmasını erkek adaylardan daha çok önemsemektedir. Öğretmen liseliler lise öğretmenler kurulundan öğretmen olabilir değerlendirmesinin alınmasını ve öğretmen lisesinden öğrenci alınmasını; ö/el liseden gelenler, bire bir görüşme yapılmasını, fen ve Anadolu liselerinden gelenler ise alan derslerinin leli-edebiyatta görülmesini diğerlerinden daha fazla savunmaktadır. Öğretmen adayları içinde rehber öğretmen olacaklar diğerlerinden daha çok mezuniyet için ek koşul gereksiz demektirler. Öğretmenin yetiştirileceği yer konusu öğretmen adayının cinsiyetine, bitirdiği liseye ve okuduğu alana göre fark etmemektedir. Öğretmen adaylarını 2. ve 4. sınıfta okumalarına göre sınava ek, alan dersi ve eğitim yeri konularında anlamlı farklar vardır. Kıdemli öğrenciler, diğerlerine göre daha çok sınava ek

olarak birebir görüşme yapılmasını, alan dersinin eğitim fakültesinde verilmesini ve öğretmenlerin de orada yetiştirilmelerini istemektedir.

Çizelge 55. Öğretim Elemanları ve Öğretmen Adaylarının Kimi Nüfusbilim Özellikleri ve Öğretmen Yetiştirme Önerileri Arasındaki İlişkilerin χ^2 - Analiz Sonuçları

Özellik - Öneri Konusu	χ^2	n	sd	P	Cramer's V	
					V	P
Öğretim Elemanı						
Cinsiyet-Yatılı-gündüzlü	11,49	268	3	,01	,2	,01
Kıdem- Yatılı-gündüzlü	28,85	258	12	,01	,19	,01
Yaş- Lise Kaynağı	22,33	289	4	,001	,28	,01
Cinsiyet-EğitimYeri	11,18	272	2	,01	,20	,01
Yaş- Eğitim Yeri	20,40	269	8	,01	,20	,01
Kıdem- Eğitim Yeri	31,95	263	8	,001	,25	,001
Öğretmen Adayı						
Cinsiyet- Aday Seçimi,	19,02	781	2	,001	,16	,001
Cinsiyet- Sınava Ek	11,34	731	2	,01	,13	,01
Cinsiyet- Ek Koşul	10,99	859	1	,001	,11	,001
Lise- Kaynak Lise	69,06	890	5	,001	,28	,001
Lise- Alan Dersi	16,87	886	5	,01	,4	,01
Branş- Aday Seçimi	37,87	771	18	,01	,16	,01
Branş - Sınava Ek	62,34	718	18	,001	,21	,001
Branş - Lise Kaynağı	87,56	898	9	,001	,31	,001
Branş - Alan Dersi	60,55	891	9	,001	,26	,001
Branş - Ek Koşul	18,46	845	9	,03	,15	,03
Kıdem- Sınava Ek	11,392	663	2	,01	,13	,01
Kıdem- Alan Dersleri	18,170	825	1	,001	,15	,001
Kıdem- Eğitim Yeri	13,050	790	4	,02	,13	,02

YÖK'ün Öğretmen Yetiştirme Modelinin Değerlendirilmesi

Öğretim elemanları ve öğretmen adaylarından, eğitim fakültelerini YÖK'ün yeniden yapılandırması konusunda en çok benimsedikleri ilk üç konuyu yazılı olarak belirtmeleri istenmiştir (öğretmenler arasında yeni öğretmen yetiştirme modelinden gelmiş öğretmen çok az olacağı için bu soru öğretmenlere sorulmamıştır).

Benimsenen Yönler

Öğretim elemanlarının yarısına yakını (% 43) yalnız benimsedikleri bir konuyu, yüzde 26'sı iki ve yüzde 15'i de üç konuyu belirtmişlerdir. Öğretmen adaylarının yarısından biraz fazlası yalnız bir konu belirtirken (%54), çok azı iki konuyu belirtmiş (%5) ve hemen hemen tamamı (%99,5) YÖK'ün yeniden yapılandırmasında en çok benimsedikleri üçüncü bir konuyu belirtmemişlerdir. Bu soruya yanıt veren öğretim elemanları, eğitim fakültelerini YÖK'ün yeniden yapılandırmasında en çok benimsedikleri konular olarak (bkz Çizelge 56), uygulama ve staja önem verilmesi ve bunlara yönelik derslerin ve sürenin artırılmasını (%17), tüm eğitim fakültelerinde standart ve ortak programların uygulanmasını (%11), öğretmenlik mesleğine yönelik formasyona önem verilmesini (%10) ve tezsiz yüksek lisans programı-bölümler-anabilim dalları ayırımını getirmesi gibi programlardaki yeni düzenlemeleri (%10) dile getirmişlerdir. Öğretim elemanları daha düşük oranlarda diğer olumlu konulara değinirlerken, yüzde 6'sı bu konuda hiçbir düşüncesi olmadığını belirtmiştir. Öğretimi elemanlarının yüzde 18'i, diğer

Çizelge 56. YÖK'ün Eğitim Fakültelerini Yeniden Yapılandırmasında Öğretim Elemanlarının Benimsediği Konular

Benimsenen Konular	f	%
Uygulama ve stajlara önem vermesi	44	17
Standart ve ortak eğitim programları uygulaması	29	11
Pedagojik İormasyona önem vermesi	27	10
Programların yeniden düzenlenmesi	27	10
Branşlaşmaya önem vermesi	19	7
Bir düşüncesi yok	16	6
Eğitim kalitesini artırması	13	5
Öğretmenlerin sadece eğitim fakültesi mezunu olması	12	5
Eğitim teknolojisini desteklemesi	10	4
İlköğretim bölümünün oluşturulması	9	3
Eğitim, fen-edebiyat fakültesi konularının belirlenmesi	7	3
Eğilim süresinin artırılması	4	2
Diğer	47	17
Verilen toplam yanıt	264	100

kategorisine giren, dekanların seçimle iş başına gelmesi, bakanlıkla eşgüdüm içinde çalışılması, ukslararası bütünleşme ve denetim süreçlerine işlerlik kazandırılması gibi benimsedikleri konuları da belirtmişlerdir.

Bu soruya yanıt veren öğretmen adayları, eğitim fakültelerini YÖK'ün yeniden yapılandırması konusunda yüzde 27'lik bir oranda hiçbir bilgisi ve bu nedenle düşüncesi olmadığını belirtirken, yalnız yüzde 12'si, YÖK'ün eğitim fakültelerini yeniden yapılandırmasını genel anlamda uygun bulduklarını ve yüzde 12 oranında $d^{\wedge}$ yeniden yapılandırma ile ilgili çabaların ve programdaki derslerin yetersiz olduğunu belirtmektedirler (Çizelge 57). Öğretmen adayları, bu soruya, büyük oranda benimsedikleri konulardan daha çok, YÖK kaldırılmalı (%10), YÖK tepeden inme kararlar alan ve uygulayan baskıcı tutuma sahip (%5) ve YÖK'ün uygulamaları haksız ve eşitsiz ve Çizelge 43'te sıralanan konularda YÖK'e karşı olan genel tavır ve görüşlerini yansıtan yanıtlar vermişlerdir. Öğretmen adaylarının diğer kategorisine alınan görüşleri de (%6) kuru bilginin ön planda olduğu, eğitim fakültesi mezunlarının daha da kötüleştiği, YÖK'ün eğitim felsefelerini bilimin hizmetinden alıp, sermayenin hizmetine sunduğu gibi geniş yelpazede ve genelde YÖK uygulamalarına karşı düşünceleri yansıtmaktadır.

Çizelge 57. YÖK'ün Eğitim fakültelerini Yeniden Yapılandırmasında Öğretmen Adaylarının Benimsediği Konular

Benimsenen Konular	f	%
Eikri yok	153	27
Uygulamalar iyi	71	12
Yeniden yapılandırma ve dersler yetersiz	70	12
YÖK kaldırılmalı	57	10
YÖK baskıcı tutuma sahip	31	5
Değişiklik yok	28	5
Haksız ve eşitsiz bir uygulama	26	5
Başarısız	26	5
YÖK'ün uygulamalarını onaylamıyorum	26	5
YÖK uygulamaları sacna	25	4
YÖK bilimsel, demokratik ve özgür eğilimi' engel	8	1
Üniversitelerde demokratik ve özgür ortamı olmalı	7	1
Mesleki bilgiye önem verilmesi	4	1
YÖK'ün amacı pasif gençlik yaratmak	3	1
Diğer	38	6
Verilen toplam yanıt	573	100

Benimsenmeyen Yönler

Öğretim elemanlarından YÖK'ün eğitim fakültelerini yeniden yapılandırması konusunda hiç benimsemedikleri ilk üç konuyu da yazılı olarak belirtmeleri istenmiştir. Öğretim elemanlarının yarısına yakını (% 47) yalnız tek bir konuyu, dörtte bir kadarı (%27) iki ve yüzde 1.3'ü de üç konuya değinmişlerdir.

YÖK'ün eğitim fakültelerini yeniden yapılandırmasında, öğretim elemanlarının hiç benimsemedikleri konular Çizelge 58'de verilmektedir. Öğretim elemanları, öğrencilerin gereksinimleri olan derslerin verilmemesi, alan derslerinin yetersiz olması, bilimsel araştırma yöntemleri ve felsefe gibi derslerin eksikliği ve bunun gibi diğer nedenlerle ders programlarının yetersizliğini (%15), ülke koşul ve gereksinimlerinden kopuk olması, öğrenilenlerin günlük yaşamla bağdaşmaması ve yeniden yapılandırmadaki eksiklikler gibi genelde yeniden yapılandırmadaki sorunları (%15), öğretim elemanları sayısının ve kadrosunun yetersizliği, öğretim elemanlarının ekonomik yetersizliği ve hizmet içi eğitim ihtiyaçları gibi alanlarda öğretim elemanlarıyla ilgili genel sorunları (% 11) dile getirmişlerdir. Öğrencilerin YÖK'e ve uygulamalarına karşı olan yoğun olumsuz görüşleriyle kıyaslandığında, öğretim elemanlarının görüşlerinde YÖK'e karşı genel bir olumsuz tavır sergilemediği ve sadece sorunun amacına yönelik, YÖK'ün eğitim fakültelerini yeniden yapılandırmasına yönelik hiç benimsemedikleri konular dile getirdikleri görülmektedir. Öğretim elemanlarının yüzde 6'sı, YÖK'ün tepeden inme ve dayatmacı tutumunu benimsemediklerini belirtmişlerdir.

Çizelge 58. YÖK'ün Eğitim Fakültelerini Yeniden Yapılandırmasında Öğretim Elemanlarının Benimsemediği Konular

Benimsenmeyen Konular	f	%
Ders programı yetersiz	41	15
Yeniden yapılandırmadaki sorunlar	40	15
Öğretim elemanı sorunu	29	11
Eğitim, fen-edebiyat fakültesi iki başlılığı	23	8
Araç-gereç, alt yapı, olanaklar yetersiz	18	7
YÖK'ün dayatmacı tutumu	16	6
Tezsiz yüksek lisans sorunu	16	6
Alan dersleri yetersiz	14	5
Uygulama yetersiz	9	3
Kalabalık öğrenci sayısı	9	3
Eğitim süresi uzun(5 yıl)	7	3
Eğitim ezberci ve tekniklere indirgenmiş	6	2
Bir düşüncesi yok	6	2
Yabancı dil yetersiz	3	1
Ders saatleri yetersiz	3	1
Diğer	35	13
Verilen toplam yanıt	275	100

Öğretmen Yetiştirilmede Ek Öneriler

Öğretmen, öğretmen adayı ve öğretim elemanlarına öğretmen yetiştirilmesiyle ilgili başka noktaları yazılı olarak belirtmeleri istenmiş ve öğretmenlerin yaklaşık beşte ikisi tek, dörtte biri iki ve beşte biri ise üç görüş bildirmiştir. Bu soruda, öğretmen adaylarının yaklaşık beşte ikisi tek, onda biri

iki ve yalnız yüzde ikisi üç görüş bildirirken, öğretim elemanlarının yüzde 28'i tek ve yüzde 5'i de iki görüş bildirmiştir. Her üç grubun öğretmen yetiştirmeye ilgili görüşleri ayrı ayrı incelendiğinde (Çizelge 59), öğretmenlerin ilk sıralarda, staj ve uygulamaların sürelerinin artırılmasını (%13), öğretmenlerin ezbere dayalı olmayan, özgür ortamlarda, eleştirel, yaratıcı, araştırmacı, çağdaş ve aydın olarak yetiştirilmesini (%11), öğretmen eğitiminde branş-alan eğitime önem verilmesini (%11), öğretmenliğe yatkın adayların seçiminde yalnız sınavın değil, görüşme ve yetenek testi gibi diğer seçme yöntem ve ölçütlerin de uygulanmasını (%9), öğretmenlerin mesleki bilgi ve beceri olarak donanımlı olmasını (%8) ve öğretmen yetiştirme sisteminde değişiklikler yapılmasını (%7) istedikleri görülmektedir.

Öğretmen yetiştirmeye ilgili olarak, öğretmen adaylarının görüşlerinin öğretmenlerle büyük ölçüde paralellik göstermektedir. Öğretmen adayları da ilk sıralarda, staj ve uygulamaların sürelerinin artırılmasını (%12), ezbere dayalı olmayan, özgür ortamlarda, eleştirel, yaratıcı, araştırmacı, çağdaş ve aydın öğretmen yetiştirilmesini (%12), öğretmenliğe yatkın adayların seçiminde yalnız sınavın değil, görüşme ve yetenek testi gibi diğer seçme yöntem ve ölçütlerinin de uygulanmasını (%12), öğretmenlerin mesleki bilgi ve beceri olarak donanımlı olmasını (%10) ve öğretmen eğitiminin niteliğinin artırılmasını (%8) istedikleri anlaşılmaktadır.

Öğretim elemanlarının öğretmen yetiştirmeye ilgili görüşlerinin sıralaması ise öğretmen ve öğretmen adaylarından farklılık göstermekte ve ilk sırada öğretmenliğe yatkın adayların seçiminde, üniversite sınavının yanında yetenek sınavı ve görüşme yapılması gibi diğer yöntem ve ölçütlerin de uygulanması gerektiği (%20) yer almaktadır. Öğretim elemanları ayrıca, öğretmen yetiştirme sisteminde değişiklik yapılmasını (%12), staj ve uygulamaların süresinin artırılmasını (%8), öğretim elemanları nitelik ve nicelik olarak yeterli olmasını (%8) ve öğretmenlerin mesleki bilgi ve beceri olarak donanımlı olmasını (%6) istemektedirler. Programlardaki haftalık ders saati artırılmalı, programlar uygulamadan gelen diğer dönütlerle yeniden düzenlenmeli, kontenjanlarda kapasite dikkate alınmalı, öğretim elemanları periyodik olarak yurt dışına gönderilmeli, eski köy enstitülerinin bir sentezi uygulanmalı gibi görüşler de diğer kategorisinde (%25) yer almaktadır.

Çizelge 59. Öğretmen Yetiştirmeyle ilgili Öğretmen, Öğretmen Adayı , Öğretim Elemanı Ek Görüşleri

Öğretmen Yetiştirmeyle ilgili Görüşler	Öğretmen		Öğretmen ad		Öğretim El	
	f	%	f	%	f	%
Staj ve uygulamaların süresi ve etkinliği artırılmalı	231	13	60	12	9	8
Ezbere dayalı olmayan,özgür ortamlarda, eleştirel, yaratıcı,araştırcı ve çağdaş eğitim	192	11	57	12		
Öğretmen seçiminde ölçütler artırılmalı	155	9	59	12	22	20
Mesleki bilgi ve beceri olarak donanımlılık	137	8	43	10	7	6
Öğretmen yetiştirme sisteminde değişiklik yapılmalı	123	7	27	6	13	12
Meslek severek, gönülden ve özveri ile yapılmalı	92	5	28	6	5	5
Öğrenciler kültürel ve sosyal alanda gelişmeli	103	6	18	4		
Erken yönelme ile bu mesleğe yatkınlık	82	5	10	2		
Öğretmenler olumlu kişilik özelliklerine sahip olmalı	68	4	21	4		
Öğretmenliğin toplumdaki değer ve saygınlığı artırılmalı	37	2	23	5		
KPSS kalkmalı ve atama sorunu olmamalı	41	2	23	5		
Branş-alan eğitimine önem verilmeli	187	11			2	2
Öğretmenler hizmet-içi eğitim ile sürekli geliştirilmeli	21	1			2	2
Öğretmenlerin ekonomik durumları iyileştirilmeli	63	4				
Öğretim elemanları nitelikli olmalı ve kendilerini sürekli geliştirmeli	37	1				
Öğretmenler teknolojik donanımlı yetiştirilmeli	23	1				
Atatürk ilke ve devrimlerine bağlılık	10	1				
Araç-gereç- fiziksel ve teknolojik olanaklar artırılmalı			10	2	3	3
Öğretmenlik eğitiminin niteliği artırılmalı			40	8	4	4
Öğretim elemanları nitelik ve nicelikte yeterli olmalı					9	8
Kurumlarda özgürlük, barış ve hoşgörü bakım olmalı					3	3
Eğitim kesinlikle Eğitim Taküllelerinde verilmeli					3	3
Eğitim taküllelerinin mütredatı geliştirilmeli			19	4		
Parasız eğitim sağlanmalı			3	1		
Diğer	146	6	42	9	27	2>
Toplam	1748	100	483	100	109	100

Tüm Deneklerin Anket Değerlendirmeleri

Bütün gruplara anket hakkındaki görüşleri sorulmuştur. Bu soruya tek bir yanıt verenler olduğu gibi iki ya da üç görüş belirtenler de olmuştur, ancak anket hakkında herhangi bir görüş belirtenlerin sayısı tüm katılımcılar içinde düşük oranlarda kalmıştır (öğrencilerde %22,2; öğretmenlerde %7,1; öğretmen adaylarında 25,4; öğretim elemanlarında %25,8). Anket hakkında belirtilen tüm görüşler toplu olarak incelendiğinde, görüşlerin öncelikle anket sorularına ve içeriğine, çalışmanın olumlu ve olumsuz yönlerine, sonuçların değerlendirilmesi ve bildirilmesine yöneliktir. Anketle yer alan soruların nasıl daha farklı sorulabileceğine yönelik öneriler ve böyle bir çalışma yapıldığı için teşekkür ifadelerinin de yer aldığı görülmektedir. Öğrencilerin yüzde 36,6'sı, öğretmenlerin yüzde 7,4'ü, öğretmen adaylarının yüzde 43,4'ü ve öğretim elemanlarının yüzde 65,1'i, anket sorularına ve içeriğine yönelik olumlu/olumsuz görüşler belirtmişlerdir (Çizelge 60).

Çizelge 60. Anket Hakkında Belirtilen Görüşler

Görüşler	Öğrenci		Öğretmen		Öğretmen Ad.		Öğretim Ele.	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Anket soruları ile ilgili	120	36,6	48	17,4	127	43,4	56	65,1-
Çalışmanın olumluluğu	-	-	60	21,7	12	4,1	-	-
Çalışmanın olumsuzluğu	-	-	30	10,9	8	2,7	-	-
Sonuçların değerlendir.	75	22,9	64	23,2	58	19,8	8	9,3
Sonuçların bildirilmesi	20	6,1	30	10,9	-	-	-1	1,2
Teşekkür	-	-	-	-	48	16,4	6	7,0
Öneriler	-	-	16	5,8	19	6,5	9	10,4
Diğer	113	34,4	28	10,1	21	7,1	6	7,0
Verilen toplam yanıt	328	100	276	100	293	100	86	100

Anket sorularına yönelik olumsuz görüşler daha çok anket sorularının çok fazla olması, seçeneklerin sınırlayıcı olması, bazı sorularda birden fazla seçenek işaretlemenin gerekli olması ve bazı soruların tam anlaşılabilmesidir. Anket ile ilgili olumlu görüşler ise soruların iyi ve her konuyu kapsayacak şekilde hazırlanmış olması yönündedir. Görüldüğü gibi bazı öğretmen adayları ve öğretim elemanları soru sayısının çok olmasını olumsuz olarak değerlendirirken diğerleri kapsamlı olmasını olumlu değerlendirmişlerdir. Çalışmanın bütünü ile ilgili öğretmen ve öğretmen adayları olumlu (sırasıyla %21,7 ve %4,1) ve olumsuz (sırasıyla 10,9 ve %2,7) görüşlerini belirtmişlerdir. Olumlu görüşler, bu çalışmanın öğretmen yetiştirme konusunda katkısı olacağı yönünde iken; çalışma ile ilgili olumsuz görüş bildirenler, bu çalışma sonucunda herhangi bir değişim olmayacağına inandıkları için olumsuz görüş belirtmişlerdir. Tüm grupların, bu çalışma ile ilgili ağırlıklı olarak belirttikleri istekleri, anket sonuçlarının özenle değerlendirilip (öğrenciler %22,9; öğretmenler %23,2; öğretmen adayları %19,8; öğretim üeleri 9,3) ilgili yerlere bildirilmesi (öğrenciler %6,1; öğretmenler %10,9; öğretim üeleri 1,2) yönündedir.